

**SANDARA**  
 DARBO ŽMONIŲ LAIKRAŠTIS  
 PRENUMERATA METAMS:  
 Amerikoje ..... \$2.50  
 Kanadoj ir Lietuvoj ..... \$3.00

Pusei metų:  
 Amerikoje ..... \$1.25  
 Kanadoj ir Lietuvoj ..... \$1.50

Skelbimų kainas klauskite laišku.  
 "SANDARA"  
 327 E St., So. Boston, Mass.

# SANDARA

AMERIKOS LIETUVIŲ TAUTINĖS SANDAROS LAIKRAŠTIS

**SANDARA**  
 LITHUANIAN WEEKLY  
 Published by Lithuanian National  
 League of America.  
 Consisting of 83 Branches, Located  
 in all largest cities of the U. S. A.  
 Represents over 10,000 Lithuanians  
 in the City of Boston and about  
 700,000 in the United States.  
 "SANDARA"  
 327 E St., So. Boston, Mass.

Tel. So. Boston 2408.

KAINA 5 CENTAI.

No. 19

So. Boston, Mass., Gegužės (May) 10 d., 1924 m.

Metai XI

## Netiki Atstovybei

### Krata Maskolijos Atstovybeje.

**BERLYNAS**, geg. 3 d. Sovietų atstovas Krestinsky netikėtai išvažiavo į Maskvą. Šiandie Vokietijos valdžia stropiai perkūrė Maskolijos pasiuntinystės butus, nes jai buvo pranešta, kad ten slapstosi komunistas, kurį areštuoti yra išduoti raštai.

Išvažiudamas iš Berlyno Krestovsky pareiškė, kad tai negirdėtas daiktas ir lauzymas tarptautinės nepaliečiamybės, jei yra krečiama atstovybė. Vokiečiai net per 4 valandas grieždė po sovietų atstovybė. Prieš išvažiavimą Krestinsky atsilankė ministerijoje ir savomis rankomis įteikė protesto notą. Jis liepė sulaukyti visą darbą komercialės misijos.

**BERLYNAS**, geg. 3 d. Susikirtime Sovietų Komercialės misijos su policija, atėjusia į atstovybę jieškoti pasislėpusių dviejų vokietų, anksčiau sužeista du policistai.

### Kunigas Nubaustas už Šmugeliavimą Imigrantų.

Syracuse, N. Y., bal. 30 d. Kun. Nicholas Ziombro, prabėgęs ukrainiečių bažnyčios Peabody, Mass., buvo patrauktas į Suv. Valstijų Teismą, kaltinamas už konspiraciją nelegaliai gabenti ateivius iš Kanados. Šiandie teismas staiga sustojo, kada kun. Ziombro advokatas pareiškė, jog jo klientas prisipažįsta esąs kaltas. Kun. Ziombro priteista užsimokėti \$600 baudmės ir atsėdėti tris dienas kalėjime.

Prieš kun. Ziombro buvo išstatyti trys kaltinimai: konspiravimas su Peter Pasmak nelegaliai įgabenti ateivius; įgabėnimas Paska Wakula 1923 m. rugp. mėn.; ir įgabėnimas Anicit Maurawa tame pat mėnesyje.

Valdžia kaltino, kad kun. Ziombro užsiregistravo su viena mergina — Paska Wakula — kaip su pačia Plattsburg'o viešnamyje. Kaltindamas prokuroro pagalbininkas B. C. Mead pareiškė, buk kun. Ziombro yra galva šmugelininkų gaujos, buk jis veikia išvien su Pasmaku, kurs prisipažino prie kaltės ir buvo nubaustas šešių mėnesių kalėjimu, ir buk jiedu paimdavo nuo kiekvieno išmugelinoto nuo \$100 iki \$1000. Kun. Ziombro, prokuroras sakė, buvo susitaręs su Pasmaku Montreal'e gabenti ateivius iš Europos. Iš Montreal ateivius nuveždavo į Rouses Point, ir iš ten gabendavo į Naująją Angliją.

### Coolidge Nenori Japoniečių.

WASHINGTON, D. C., gegužės 2 d. Prezidentas Coolidge at-

silankiusiems Baltajame Name šiandie pareiškė, jog jis pritaria tam, kad nebutų įsileidžiami į Ameriką toki imigrantai, kurie negali gauti šios šalies pilietybės.

Atstovų ir Senato konferencijai beveik be pertrukio per penkias valandas ginčiojosi, neprieidami prie jokios sutarties. Mat kad neįvykinti Japonijos griežtu nusistatymu neįsileisti japoniečių į Suv. Valstijas, kaip kuri norėjo įvesti šiuokius tokius suminkštintimus nutarime, bet, matyt, iki šiol tas nepasisėkė.

### Areštavo Farmeruką už Nužudymą Mergaitės.

PROVIDENCE, R. I., geg. 3 d. Po keturių valandų svarstymo, pasibaigusio 1 val. šį rytą, valdžios nutarė suareštuoti Anthony Amara, jauną farmų berną, kaltinant, kad tai jis užmušė Clementine Cosmo, 9 metų mergaitę. Iki šiol nuo pradžios ketvirtadienio Amara būvo laikomas kalėjime tiktai kaip nužudėtas, gi dabar jis yra formaliai kaltinamas, kaip žmogžudis.

Kaip tik buvo paskelbta, kad Amara bus stačiai kaltinamas, pasirupinta stipriai apsaugoti kalėjimas, kad vietos gyventojai saivaliai nepasikėsintų jį nubausti, nes, mat, prieš nužudymą mergaitės buvo su ja brutaliai pasielgta.

### Suteikimas Filipinams Laisvės yra Legalis.

WASHINGTON, D. C., geg. 2 d. Albert Ottinger, pagalbininkas attorney-general, šiandie pareiškė nuomonę, kad Kongresas turi legalę teisę suteikti nepriklausomybę Filipinų saloms, kaip ir kurioms nors kitom saloms, kurios Suv. Valst. globoje.

Šios nuomonės klausė Indiana valstijos atstovas Fairfield, pirmininkas salų reikalų komiteto ir autorius Filipinų nepriklausomybės biliaus, dabar Kongrese svarstomo.

Ottinger nurodo, kad Filipinai niekadoms nebuvo priimti, kaip neatskiriama Suv. Valstijų dalis, tiktai kaip valdomos salos ir kaip su tokiomis Kongresas gali elgties, kaip jam patinka. Ottinger'o nuomone, Kongresas turi teisę suteikti Filipinams teritorijalę valdžios formą arba pratęsti Amerikos konstitucijos įstatus ant salų.

### \$100,000 už Sudarkytą Skaistumą.

NEW YORK, geg. 2 d. Milijonierius Philip Morgan Plant išvažiavo automobiliu pasivažinėti su teatru skaistuoale Helene Jesmer. Automobilius atsimešė į medį ir panelė Jesmer apskundė Plant'ą ant \$500,000, sa-

kydama, kad atsimušimas į medį sudarkė jos veido skaistumą. Kol teisme prisaikintieji svarstė, kaip išspręsti toki atsitikimą, pats Plant pasiūlė merginai \$100,000, ta sutiko, tad prisaikintieji neturėjo reikalo duoti nuosprendį šiuo klausimu.

### Kaizeris Prisipažįsta Platines Bolševizmą Maskolijoje

**BERLYNAS**, bal. 28 d. Kapitonas Niemann, kursai buvo kaizerio užtikėtas draugas, paskelbė knygą "Vaikščiojimai su imperatorium Wilhelmu II", kurioje patvirtinama, jog kaizeris tyčia gelbėjo įvesti bolševizmą į Maskoliją, kad sulaužius Maskolijos galybę. Kap. Niemann sako, kad sykį jam užsiminus kaizeriui, jog buvo pavojus Vokietijos armijoms, kad Maskolijoje buvo įvedamas revoliucijinis judėjimas, kaizeris atsakė:

"Įvedimas bolševizmo į Maskolijos armiją, kurs galutinai paliuosavo mus rankas iš Rytų šono, buvo palaikomas pagal militarinių valdžių noro. Vienok buvo nenuskaitytas politinis pavojus užsikrėsti, kurs pamažu dasigavo į Vokietijos žmones ir ardė juos proporciijoje fizikinio ir moralio spaudimo. Militarai vadai dabojo šio užsikrėtimo ženklu su didėjančiu neramumu, ir kaltino civies valdžias. Šios, vienok, jautėsi, kad yra neteisingai kaltinamos ir liovėsi bendradarbiavė."

### "Lenino Testamentas."

PARYZIUS, geg. 4 d. Maskvos korespondentas rašo į tulą Paryžiaus laikraštį, kad dabartinis bolševikų griežtas sukimas "kairėn" yra dėl dokumento, kurį parašė mirdamas Leninas ir kuris yra vadinamas "Paskutinis Lenino Testamentas."

To "testamento" punktai yra laikomi slaptybėje, nes slaptinatumu lengviau valdyti prietaringas minias. Remdamiesi šiuo "testamentu" bolševikai pradėjo labiau persekioti laisvą prekybą, kurią NEP'as ouvo leides. Kaip žinia, ta NEP'ą buvo sutvėręs pats Leninas, kurs manė, kad laisva prekyba yra vienatinis išgelbėjimas Maskolijos iš prekybinės ir pramoninės suirutės.

Kada tas NEP'as siek tiek atgaivino bent vidurinę pramonę, Leninas nutarė, kad vėl laikas prispausti "buržujus."

Naujasis teroras pavadintas "1924 metų revoliucija" ir, anot to "korespondento" net 1917 m. revoliucija bus tik šešėlis prieš šią "revoliuciją."

valdonai yra pasiryžę padaryti visuotiną apvalymą — taip pasakojo Maskvos korespondentas.

### Rotšteinas Važiuoja Londonan.

LONDONAS, geg. 4 d. Vietos laikraščiai tvirtina, kad atvažiuoja į Londoną Boris Rotšteinas "d papildyti sovietų delegaciją," nors parlamente yra tam pasipriešinimo. Rotšteinas yra perdėtinis propagandos skyriaus.

Berezin paskirtas patarėju sovietų misijos Londone. Laikraščiai taipgi praneša, kad jis esąs paskirtas galva sovietų ekonominės tarybos Londone, nors Trockis buvęs priešingas jo paskyrimui ton vieton.

Taipgi pranešama, kad Dzeržinski neužlgo užims vietą "narkomo" karės reikalų. Trockis reikalauja sušaukti partijos konferenciją apsvarstyti perrmainas, kokias yra daromos raudonojoj armijoje. Savo kalbose jis tovienio primena, kad tai jis, Trockis, esąs sutvėrtojas raudonosios armijos.

### Rašėjai Protestuoja Prieš Terorą Lenkijoje.

PARYZIUS, geg. 4 d. Vakar Paryžiaus laikraščiai paskelbė daugelio rašėjų ir viešų veikėjų protestą prieš "baltąjį terorą" poniškoje Lenkijoje. Proteste paminėta, kad Lenkijos kalėjimuose yra sugrasta suvirš 3000 politinių kalinių, su kuriais kasdien blogiau apsieinama. Simtai jų paskelbė bado streiką, nes jau negali pakęsti kankynių, kokias turi lenkų kalėjimuose. (Skaitytójai žino, kad tame kalinių skaičiuje yra tie šeši Vilniaus gimnazistai, apie kuriuos dabar sužinome).

### Turkai Degina Armenų Kaimus.

JERUZOLIMAS, geg. 4 d. Sirijos siaurės pakraščiais turkų gaujos sudegino daugiau tuzino armenų kaimų. Visi armenai baisiai nusigandę į Palestiną ir Mesopotamiją kasdien atvykta tuo pabėgėlių minios, bėgančių nuo turkų gaujų. Bijosi, kad neįvyktų naujos armenų skerdynės.

### Vogdavo Pinigus iš Amerikos Laiškų.

RYGA, geg. 3 d. Vietos valdžios suareštavo ir atidavė teismui stambųjį valdininką, kurs vogdavo pinigus iš laiškų, ateinančių iš Amerikos.

Šis valdininkas atsiplėsdavo paprastus ir apdraustuosius laiškus, ateinančius iš Amerikos, žinodamas, kad tokioose laiškuose tankiai yra pinigų. Taip jam pasisekė prisivogti apie 5000 dolerių.

Amerikoje paštas yra labai ištikimas, jo daboja valdininkai ir slaptieji detektyvai, dėlto žmonės paštu pasitiki ir tankiai

## Jubilėjinio Seimo Delegatams Vaisingų Svarstymų Linki Redakcija ir Adm.

siunčia mažesnes pinigų sumas paprastu laišku. Gi apdraustu laišku yra labai jėges paprotys siuntinėti pinigus. Pašto įstatymai nėra priešingi tam, kad kas paprastame ar apdraustame laiške siųstų pinigus, tik už taip siųstus pinigus neima ant savęs atsakomybės. Gi Europoje yra kitokis įstatymas: ten yra UŽDRAUSTA siųsti pinigus ir net yra nustatytos baudmės už idėjimą pinigų į paprastą arba net į apdraustą laišką. Amerikiečiai, žinodami, kad apdraustame laiške Amerikoje niekad pinigai nedingsta, iš papratimo siunčia registruotame laiške pinigus ir į Europą. Bet tenaitiniai paštų valdininkai nedasilako prieš pagundą ir apvagia laiškus, kaip kad šis Latvijos valdininkas darė. Tą patį darė ir Lietuvos pašto valdininkėliai.

Nors labai yra paranku į paprastą ar apdraustą laišką įkišti giminėms dolerinę ar penkinę, kaip tai daroma Amerikoje, bet atsižvelgiant į Europos aplinkybes, siunčiant Lietuvon pinigų būtina reikia išpirkt piniginę perlaidą, tada niekas tokių pinigų negali pavogti ir nebus pagundos vagiliškiems krasos urėdininkėliams.

### Bedarbė Lenkijoje Didėja

Pramonės krizis Lenkijoje auga, ir drauge didėja bedarbė visoje šalyje. Anot valdžios pranešimo bedarbių skaitlius Lenkijoje daėjo iki 114,000, bet ištikrųjų Lenkijoje bedarbių yra daugiau nė kaip 250,000.

### Senasis Blokas Valdys Vokietija.

**BERLYNAS**, geg. 5 d. Jei oficialis balsų skaitymas neatims suvienytiems socialistams kiek atstovų naujame Reichstage (Seime), tai Prezidentas Ebert už kelių dienų paves jų vadams suorganizuoti naują kabinetą.

### Netikėtina Žinia Apie Rjaušes Kaune.

Iš Rygos paleista žinia, buk gegužės 1 d. Kaune buvus demonstracija, kuriai kad policija pastoją kelią, kilo didelis susirėmimas policijos su demonstrantais. Esąs užmuštas policijos perdėtinio pagalbininkas ir sužeista 32 darbininkai. Laikas parodys, ar ta žinia teisinga, ar tyčia iš Rygos paleista.

### Romanovai Tikisi Viešpatauti Maskolijoje.

PARYZIUS. Nikolai Nikolajevič Romanov da vis tikisi, kad carų šeimynai vėl teks viešpatauti Maskolijoje. Taip jis išsireiškė Amerikos ir Prancuzijos laikraštiniškams. Jis tikisi, kad komunistai turės kada atsigrįsti Maskolijai ir tada bus šauktasi prie Romanovų. Jis išreiškė dėkingumo Amerikai už parėmimą Maskolijos pabėgėlių.

## Lenkų Redaktorius Nušovė Mergina ir Pats Nusizudė.

NEW YORK, geg. 5 d. Vakar čia Lenkijos konsulato namuose įvyko baisinga tragedija. Kad konsulato atache Zygmunt Dattner išvažiavo į Trenton, N. J., dalyvauti apvaikščiojime lenkų šventės "gegužės trečiošios," likęs namie jų švogeriš Wlodzimierz Idzikowski nušovė Dattner'o gospadinės 16 metų dukterį ir pats nusizudė. Išgirdęs šuvis, Dattner'o sunus atbėgo į kambarį ir rado papluktusią kraujuose jau negyvą merginą Virginia Placek ir šale jos su peršautu smilkinu ir su revolveriu negyvoje rankoje išdrykusį Idzikowski.

Idzikowski buvo vedęs Dattner'o seserį, bet kad ta pora metų atgal mirė, jis iki šiol našlavo. Jis pirmiau buvo redaktorius lenkų laikraščio Pittsburgue, bet pastaroju laiku atvažiavęs į New Yorką apsigyveno atstovybioje, kur į gegužės 16 metų mergaitę ir negaledamas jos prie savęs patraukti, nužudė ją ir save.



# Kieno Kaltė?

Prieš karą buvo taip. Suvažiuos, sueis budavo, iš visos apylinkės minios žmonių į kokį nors miestelį atlauduosna. Dalis jų anksti rytą iš toli atplukdavo, kad pasiguosti savo vargais ir negalais prieš Viešpatį Dievą, ar prieš Ponele švenčiausią, ar prieš kitą kokį šventąjį patroną. Kita dalis triegais drigantais su džingalais prieš pat sumą atbarškėdavo save parodyti ir švietio pažūrėti. O buvo nemažai ir tų kokių pusbernių, kurie kad ir atėdavo į atlaidus, tai bažnyčios ir akyse savo nematydavo, nežinodavo nei koks kunigas sumą, koks vatiav, koks mišparus laikė ir kuris pamokslą sakė. Nes jie atėdavo atlauduosna tik tam, kad tiesiai į rinkelę nueiti, ten visą dienelę praleisti. Pipirinkais, cukierkornis lošdavo, išsigerdavo, mergaites pakibindavo, armoniką pačirškėdavo. Galų gale susimušdavo. Ir ne bet kokių muštynių budavo! Susikruvindavo. Ligi apalpimo. Bet štai, kada nuo kada iš kur atsiradus atžipioldavo policija, ir čia prasidėdavo įdomi scena.

— Kas čia? Ko mušatės? Kas kaltas?

Žvilgt, žvilgt pusbernai vienas į kitą, suprask: aš ne kaltas, tur but tu kaltas.

Ir prasidėdavo: tas taip darė, o tas taip, kad jis ne taip, tai ir aš kitaip, jis užkabino, o aš tik nenusielaideu.

Bet taip gražiai mums prieškarinį laiką begyvenant, tracht, ištikio karas. Didžiausieji pasaulio galiūnai - valstybės lyg tie pusbernai rinkelėje, įsitvėrė kits kito čuprynon. Manė truputį — kelius mėnesius pasitapsys ir užteks. Kas tiko! Praėjo metai, kiti, tretė. Ir vieni, ir kiti tik ant kojų tepastovė, o pliekiasi, kaip niekur nieko. Galop, visų lauktoji taika. Švenčia, džiaugiasi, rykauja žmonės. Taika, dėkavot Dievui, taika!

Dar bekariaudami, besimušdami, valdovai manė: reikia koki nors aukštesnį tikslą tam karui surasti. Ir sugalvota: pavergtųjų tautų paliuosavimas. Sakė tai anglai, bet sakydami manė: tik tų pavergtųjų tautų paliuosavimas, kurios vergauja Vokietijai ar Austrams, o gink Dieve, ne airių ir ne indų paliuosavimas. Sakė tai rusai, bet irgi sakydami nei minties neprisileidavo, kad tai jie jų pavergtąsias tautas: lietuvius, latvius, gruzinus ir kitus ims iš savo vergovės luosuoti. Sakė tai vokiečiai, bet tai sakydami jie žiūrėjo į kitas šalis, o ne į save.

Išmušė karo pabaigos valanda. Likimas lyg norėdamas parodyti, kad negalima taip žmonių laisve žaisti, surėdė taip, kad ne mažai pavergtųjų tautų ėmė kratytis ir nusikrātė svetimųjų jungo. Jų tarpe ir mes, ilgus amžius kentėję, merdėję, gyvai didžiųjų kaimynų palaidoti, ir mes, lietuviai, mes, sena, žila tauta, ėmė mągti savo kojom vaikščioti, savo galva galvoti, sau ir savaip o ne kitoms ir ne taip, kaip kitų norima dirbti. (Mėginimas vyksta ir jei tik mes parodysim daugiau vienybės, daugiau ištvėrmės, daugiau kuriamojo, kad ir juodžiausiojo darbo, tada amžiams savo tautinę dvasią, savo nuosavią buitį sukursim.)

Bet mušekomis — žemės valdovams — sažinė ir po karo nedavė ramumė. Ir jie, kaip tie pusbernai rinkelėje, ima kits kitą žvalgytis ir sakyti: tai tu pradėjai karą, — ne, ne aš, o tu, — kaip ne tu, kad tu, ir panašiai.

Susikurė ištisi institutai, didžiausios akademijos. Seni mokslaviriai, prie knygų pražilė, vėl užriogino akuliorius ant savo nosių, ir ėmė vartyti kruvas popierių tam, kad suradus, kas gi

kaltas, kad karas ištiko. Daug jų nuosirdžiai nori kaltininką surasti ir žmonėms jo vardą paskelbti. Nemažai tačiau yra ir tų, kurie labai gerai supranta, kas tą laužą-Europą užkurė, bet rašo didžiausias knygas tyčia tam, kad kaltininko, kaip to žukio pėdas užsustų.

Prancuzai užsispyrę kartoja, kad visų bėdų, priežasčių ir kaltininkas — Vokietija. Gal ir teisybė — kas ten žino.

Bet štai neseniai vokiečiai, pasiremdami prancuzų laikraščio "L'Humanite" paskelbimais apie rusų — prancuzų slaptą prieškarinę diplomatiją, ėmė iš savo pusės prancuzams prikaišioti, kad prancuzai, girdi, o ne vokiečiai, eesą karo kaltininkai.

Ir taip ir ligi šiol: vieni kitiems — tu kaltas, o ne aš — sako.

Bet iš visų tų kaltės klausimų rišėjų, puola į akis buvęs Austrijos generalio štabo viršininkas feldmaršalas Konradas fon Hecendorfas. Įdomu tai ir dėlto, kad Europos laužas 1924 metais pradėjo degti kaip tik Austrijoje, ir dar dėlto, kad tas pats feldmaršalas yra įdomus žmogus.

Jis žinoma, monarchininkas, Pranciškaus Juozapo ištikimas padonas ligi pat savo užkūnų. Bet monarchininkas tos geros rūšies, Jis ricielis: teisingas, garbingas, savo pareigoms atsida- vęs.

Dabar, kaip karaliaus nebėra ir kaip iš buvusios didžiosios Austrų-Vengrų imperijos tepasiliko mažutė Austrų respublika, tai jis, tas feldmaršalas, nusprendė surašyti į knygas viską, ką jis išgyveno, ką patyrė, ką jis darė. Teisybė, ne jis vienas iš buvusių didelių žmonių griebsi tokio darbo. Tas ne generalas, ir ne maršalas, ir ne grafas — kurs šiuo metu savo atsiminimų nerašo. Bet feldmaršalas Konradas skiriasi iš jų tarpo: savo teisingumu, savo išmintim, savo garbingumu, savo sąžiningumu.

Savo didelę raštą pavadinu jis "Iš mano tarnybos metų." Šiomis dienomis tojo rašto išėjo pasaulin ketvirtasis didelis tomas.

Ir štai, jei įsiziūrėtum gerai į tą feldmaršalo Konrado raštą, tai teks prieiti prie tokios išvados, kurios pats feldmaršalas tikriausiai nenorėjo padaryti, būtent: karo kaltę glūdį to tvarkoj, kuri viešpatavo Europoj prieš karą, aiškiai tariant, karo kaltė tame, kad prieškarinėje Europoje buvo didelis skaičius pavergtųjų tautų, ir kad toje prieškarinėje Europoje vis dar viešpatavo tendencija, noras dar daugiau tautų pavergti.

Kaip prieinam prie tokios išvados, tai mums aišku darosi, dėlko 1914 metų gaisras iškilu ne kur kitur, o Austrijoje. O dėlto, kad Austrija buvo ryškiausia imperija su pavergtomis tautomis. Juk, neskaitant austrų vokiečių ir vengrų, kurie pirmą teną toje imperijoje grieždavo, joje buvo pavergti čekai, slovakai, lenkai, rumunai, serbai ir kiti. Ir štai, feldmaršalas Konradas nenoroms primygtinai įrodo, kad Austrijos mažųjų tautų pavergimo politika atvedė prie to, kad Austrijos imperijai 1912—1914 metais buvo vienas iš dviejų: ar pradėti karą ir pagrobti dar Serbiją, arba subyrėti. Karas prasidėjo, bet, kaip feldmaršalas Konradas sako, ne tada, kada reikėjo, tęseti viršum ketverių metų ir baigėsi ne vienos tik Austrų imperijos žlugimu. Feldmaršalui, žinoma, širdis dėl tokios karo užbaigos skauda ir skaudžiai skauda. Galima tą jo supolį suprasti ir ant jo nepykti.

Tačiau mes, mažiosios tautos, kurioms karo liepsnomas gėstant, sužibę atgimimo sakašti aušra,

ir dar kas, Kai matėm, pagrindinė karo pradžios priežastis yra mažųjų tautų po visą Europą pavergimas.

Reiškia, tų mažųjų tautų pasiliuosavimas iš vergijos yra geriausia taikos garantija Europoje ir gali būti pirmas žingsnis prie didžiojo visų — didelių ir mažų — tautų lygiomis teisėmis koperatyvo Europoje, prie Europos jungtinių valstybių, apie kurias ne vienas jau pranašas ima svajoti ir galvoti.

Taigi, džiaugkimės ir pasistiprinkim mintimi, kad mes, lietuviai, vargdami sunkų savo valstybės kurimo vargą drauge dirbam ir dėl geresnės Europos tvarkos, drauge įdedam savo duoklę į visos žmonijos geresnio, taikingesnio ir laimingesnio gyvenimo įkurtuves. J. Kr.

("Trimitas.")

## Vilnijos Nauji Kankiniai.

1923 metais Vytauto Didžiojo vardo gimnaziją Vilniuje baigė 11 lietuvių jaunuolių. Vieni jų atvyko į Kauną tęsti mokslą Universitete, kiti paliko Vilniuje, ir dar dėlto, kad tas pats feldmaršalas yra įdomus žmogus.

Kovo 28 d. okupantų teismas jaunuolius teisė, stengdamasis primesti jiems kaltę valstybės išdavime. Nors gynybai ir teismieji aiškiausiai įrodė, kad jie jokio priešvalstybinio prasi- kaltimo nepadarė, o tik švietė savo tautiečius lietuviams, tačiau žiaurus teisėjas priėmė negirdėtai skaudų sprendimą, kuriuo tie jaunuoliai pasmerkami po daug metų kalėti sunkių darbų kalėjime: Umbrzas ir Žemaitis — po 8 metus, Tamulevičius, Kumpis ir Tijnūnėlis — po 4 metus.

Šie didvyriai-kankiniai teisme laikėsi nepaprastai ramiai ir drąsiai atsakinėjo į budelių teisėjų klausimus. Bevedant iš kalėjimo į teismą, juos lydėjo didelė žmonių minia, kuri atvirai reikė kankiniams užuojautos. Lietuvaitės jiems, lenkų žandarų apsuptyms, bėrė po kojų gėles... Visi tikėjosi, kad jie bus išteisinoti, nes nebuvo iš jų pusės jokio prasiškaltimo, nebent tas, kad jie save lietuviams atvirai vadino.

O teismas vis tik negirdėtai žiauriai nuteisė. Vos tik atskrido iš Vilnijos liudna žinia, kad penki lietuviai jaunuoliai — Umbrzas, Žemaitis, Tamulevičius, Tijnūnėlis ir Kumpis nuteisti ilgiems metams sunkaus kalėjimo, Lietuvos Universitete susiorganizavo studentų komisija, kuri balandžio 6 d. sušaukė visų Lietuvos studentų susirinkimą.

Studentų susirinkime pirmas kalbėjo profesorius Mykolas Biržiška. Jo kalba ne vienam išspaudė ašaras akyse ir ne vienam uždegė širdį kerštu... "Atėjau į tą jūsų susirinkimą ne kaip po profesorius pedagogas, bet kaip nuskriaustas tėvas, kurio vaikus žiauriai ir nekaltai kankina; mano mokiniai — tai mano vaikai, sakė jis, — tuos penkis jaunuolius aš pažįstu nuo pat jų vaikystės, daug kuo esu prisidėjęs jų auklėjime ir štai, kada jau galima buvo laukti iš jų darbo vaisių, girdžiu, kad barbarai — lenkai pasirašė jų mirties dekretus... Kas nepažįsta lenkų kalėjimų, tas neišsivaizdina kas tai yra išsėdėti silpnam jaunuoliui lenkų kalėjime keliolika metų. Tas yra lygų pasmerkimui jų mirtimi..."

Susirinkusieji reikė giliausios užuojautos kankiniams ir siulė įvairių būdų jiems gelbėti. Nutarta siųsti viso pasaulio studentų organizacijoms protestų dėl lenkų valdžios žiaurus elgimosi su lietuviams mokiniais Vil-

niaus aukas Vilniaus lietuvių komiteto pranešimas Amerikos lietuvių visuomenei. (Trimitas)

## LIETUVAI PAGRAŽINTI DR. JOS RINKLIAVOS KOMITETO ATSIŠAUKIMAS.

Per nedaugelį metų Lietuvai pagražinti Draugija išsivystė į didelę kultūrinę organizaciją. Jos darbas labai svarbus ir platus. Draugijos idėja pagražinti ir kultūrinę savo mylimą, gamtos atžvilgiu, Tėvyne, kiekvieno tautiečio širdyje išskilmingiausius jausmus.

Draugijos iniciatyva buvo surengta International Garden Cities and Town Planning Federation daržnamių miestų planų paroda pernai-met Goteburgo mieste. Dabar eina susirašinėjimas apie perkėlimą šios parodos Kaunan pritaikius prie žemės ūkio parodos.

Medžių sodinimo šventę, su savo begalo išpūdinga misterija, reikia išvystyti į Lietuvos Gamtos šventę, reikia leisti eilę įvairių knygelių, reikia dėti kuo daugiau pastangų, kad mūsų purvini miesteliai gautų kultūringesnę išvaizdą, reikia sutvarkyti gražias gamtos vietas.

Draugijos 1923 m. visuotinas susirinkimas nutarė sutvarkyti brangias mūsų istorines vietas: piliakalnius ir tt.

Draugija skelbia istorinių vietų registraciją. Iš visų pranešimų matyti, kad visuomenė prielankiai priėmė šitą sumanymą ir būtinai reikalauja tas brangias vietas kuoskubiausiai sutvarkyti.

Ar neskauda girdėti, kad Gedimino kalnas Veliuonoje, kur žuvo Lietuvos Didysis Kunigaikštis Gediminas, Vilniaus, mūsų sėsstinės įkurėjas, dar nepadarytas Lietuvos Tautos parku, kad Birutės kalnas, Palangoje, nesutvarkytas; kad ant visų kitų istorinių vietų ganosi galvijų bandos?

Draugija pasiėmė atlikti vieną didžiausių kultūros darbų ir gal netoli tas laikas, kada ant gražiai sutvarkytų ir medžiais apodintų piliakalnių skambės dainų ir dudų orkestro aikai. Tautos garbė reikalauja, kad tai įvyktų kuo gražiausiai!

Vilniaus 600 m. Jubilėjaus šventė duoda progos kiekvienam tautiečiui atlikti tautos kultūros kelime svarbią pareigą. Musybėdamosi į mažutę Lietuvos tautą vykdančią tokį darbą!

Teskamba Geležinio Vilko kaukimas kiekvieno ausyse: "Jeigu Tavę tautos kultūra, jeigu Tau Vilnius brangus, aukok nepaprastą Vilniaus Jubilėjaus auką!"

Kaunas, 1924 m., balandžio 12 d. Lietuvai Pagražinti Draugija. Centro Valdybos Rinkliavos Komiteto Pirmininkas: pas. kan. J. Tumas, pas. J. Mežis.

N. 126. 2

Aidulatas. Tarp medelių ir kryželių Auga lelijelė, Ji kas vasarą pražydi Kaip dangaus gėlė. Čia sodino ją mergelė, Ir graudžiai raudėjo: Kam šis kapas nelaimingas Mylimąjį pakavojo. Buvo jaunas ir galingas, Laimės daug žadėjo, Baltas rankelės bučiavo Ir karštai mylėjo. Bet likimo jis sutiko Skirtąją dalelę, Nes jis mirė už tėvyne, Už gimtą šalėlę. Liko viena nelaiminga, Tik mirtis ramina, Ji gėles užtat čion neša, Ir kapą dabina. Aukštoji Panemunė.

# Laikinojo Vilniaus Lietuvių Komiteto Pranešimas Amerikos Lietuvių Visuomenei.

Nors apie visas iš Amerikos lietuvių gautas aukas Vilniaus našlaičių šėlpimo ir švietimo reikalams esame pranešę ir tarė ačiū aukojusiems, bet gal ne visi yra gavę pakvitavimus, nes jog gali kartais nenuėiti ar ilgai užkilti kelionėje laiškas, — šiūmi viešai pranešame čia tiksliai tų aukų sąrašą, kurios perėjo per Laik. Komitetą ir buvo siunčiamos jo pirmininko d-ro D. Alseikos vardu:

1) Iš Brooklyno Lietuvių Moterų Globos Komiteto, jo pirmininkės p. K. Širvydienės 16 VIII m. 1923 metų per "Vienybę" gauta — 30 dolerių.

2) Iš to paties Komiteto 8 XII 1923 m. — 100 dolerių.

3) Iš Paterson, N. J. Liet. Moterų Globos Komiteto p. H. Rebrerienės per Ambroziejų ir Darnielių 15 XII 1923 m. gauta — 50 dolerių.

4) Iš Brooklyno Liet. Taut. Sandaros kuopos per p. J. Ambroziejų 8 II 1924 gauta — 20-45 dolerių.

5) Iš Amerikos per "Bank Handlowy w Warszawie" 2 II 1924 buvo gauta gyvais pinigais 90 dolerių.

Tik prieš kelias dienas gauta žinia, kad tie pinigai iš Waterbury, Conn. lietuvių, kun. Bakšis pasiušti.

6) Iš Bayone, N. J. Šv. Petro ir Povylo Liet. Dr-stės p. P. Šedvydžio per Baltic States Bank 25 II 1924 m. gautas vardinis čekis 15 dolerių.

7) Iš Worcester, Mass. p. A. Kriaučialio per Cunard Line ir Angliško Polski Bank w Warszawie 26 III 1924 m. išmokėti pašte gyvais pinigais 10 dolerių ir 2,45 gauta iš d-ro Basanavičiaus (su kitais jam pasiuštų).

8) Iš Dayton, Ohio. TMD. Moterų kuopos, p. M. Mockienės 26 III 1924 m. gautas čekis 10 dolerių. (National Park Bank N. Y.).

9) Iš Lawrence, Mass. A. L. T. Sandaros 12 skyr. p. J. Sekio per "Amexco" ir "Bank Handlowy w Warszawie" prisiusti 29 III 1924 m. išmokėti pašte gyvais pinigais 40 dolerių.

10) Iš Brooklyno Lietuvių Moterų Globos Komiteto pirm. K. Širvydienės per Bank Handlowy w Warszawie Amexco pasiušti 31 III 1924 m. iš pašto atnešti į namus ir išmokėti gyvais pinigais 70 dolerių.

Is to sąrašo matyti, koku keliu pasiuistos aukos, geriau ir patogiausiai yra gaunamos. P pinigai pernai prisiusti buvo gauti su nuostoliais, šmet gi, lenkų valiutai nusistovėjus ir leidus bankams išmokėti doleriais, pinigai gaunami pilnoj tvarkoj ir negali būti jokio pavojaus, kad pasiuntus nenuėitų. Geriau siųsti ne čekius, bet per Amexco ir kitas Amerikos įstaigas įsakyti aukščiausiai minėtiems bankams išmokėti gyvais pinigais (teisingai ir lenkiškai reikia tik paduoti antrašas) taip darant mums nieko nekainuoja persiuntimas, išperkant gi čekius reikia mokėti 3 nuos. už persiuntimą.

Be aukščiausiai minėtų aukų L. Komitetas yra gavęs iš Amerikoje surinktų, netiesioginiu keliu pasiuštų, dar 500 dolerių, neskaitant tų lėšų, kurios jau seniai buvo Amerikoje surinktos bendriems lietuvių reikalams. Vilniaus lietuvių draugijos yra gavusios dar nemažai aukų per d-rą J. Basanavičių šėlpimo draugijai, per kunig. profes. Kraujalį švietimo draugijai "Rytui" ir per kitus asmenis atskiroms įstaigoms.

Visos tos aukos tų draugijų ir įstaigų žinoma tikslingai ir naudingai yra išiekuotos.

Kadangi tačiau visos Vilniaus lietuvių draugijos turi savo atstovus Vilniaus krašto lietuvių atstovybėje, Laikiname Vilniaus Lietuvių Komitete, to Komiteto sąstata yra visų srovių žmonių, yra švenčionių ir sodiečių atstovų, visos vietinės visuomenės aukos visiems lietuvių reikalams eina per Laikin. Komitetą, — tvarkos atžvilgiu, kad būtų galima duoti bendrą apyskaitą, būtų geriau, kad ir Amerikiečiai siųstų aukas per Laikinąjį Komitetą, jo išdininko (kun. d-ro V. Zajančkauskio) arba pirmininko vardu. Jei aukos yra skiriamos minėtų draugijų reikalams, apie tai galima laišku pranešti tų draugijų pirmininkams: Draugijos nukentėjusiems dėl karo šėlpti Centro Komiteto pirmininkui d-rui J. Basanavičiui, švietimo draugijos "Ryto" pirmininkui kun. prof. P. Kraujaliumi, arba atvirksičiai — siųsti pinigų tų asmenų vardu, bet laišku pranešti Laikin. Komitetui.

Laikin. Komitetas gautas aukas perduoda sulgy aukotojų nurodymu, o jei to nėra, tai sulgy gyvo reikalo šėlpimo ar švietimo draugijų valdyboms, arba tiesiog įstaigoms, kaip gimnazijoms, amatų mokykloms, moksleivių menininkų rateliui ir kiek reikia suvartoja kalinių ir belaisvių šėlpimui. Našlaičiams skiriamų aukų paskirstymui prieglaudoms, jų globai ir eikvojimo priežiurai, be šėlpimo draugijos valdyboms, kurios priskyty stovi d-ras J. Basanavičius, veikia dar Komisija iš šių asmenų: Emilijos Vileišienės (didžiausios prieglaudos vedėja), med. d-rės V. Alseikienės (šelp. dr. C. Komiteto narys), kun. Pr. Bieliauskio (Laikin. ir C. Komitetų narys), Onos Žebrauskaitės ir Konstant. Stašio ("Ziburėlio" ir "Agronomų" prieglaudų globėjas).

Apie šėlpimo draugijos Centro Komiteto reikalus ir darbus plačiau buvo pranešta d-ro J. Basanavičiaus apyskaitoj, tilpusioje Amerikos lietuvių laikraščiuose. Apie švietimo darbą bus pranešta vėlesniu šilarnąjį pašto Amerikos lietuviams L. V. L. Komitetas, Vilniaus krašto lietuvių vardu, taria atskirame atsišaukime.

Vilnius, 1924 m. balandžio 2d. Laikinojo Vilniaus Lietuvių Komiteto

Pirm. D-ras D. Alseika, Sekr. St. Kairiukštis.

Laikinojo Vilniaus Liet. Ko-

miteto antrašas: Dominikanska 12 m. 23. St. Kajruksztys.

Pirmininko antrašas: Jagiellonska 9 m. 3.

Dr. Daniel Olsejko.

Išdininko antrašas: ul. Mickiewiczza 19 m. 19.

Ks. Dr. W. Zajanczkowski.

Šėlpimo draugijos C. Komit.:

Pirmininko antrašas: Gimnazjalna 4.

Dr. Jan Basanowicz.

Švietimo dr-jos "Ryto" pirmi-

ninko antrašas: Mostowa 12.

Ks. Prof. Piotr Kraujalis.

Pastaba: adresuodami laiškus pridėkite: Europe Poland Wilno

ir siųskite apdraustus.

P. S. Visi Amerikos lietuvių laikraščiai prašomi yra atsi-

spaudinti.

**"THE LEAGUE"**  
Published Every Thursday at 22  
Boston, Mass.  
by the  
**LITHUANIAN NATIONAL  
LEAGUE OF AMERICA**  
VINCENT J. SZLIAKYS  
Editor.  
K. J. PAULAUSKAS  
Business Manager.  
27 N. Street, Boston 27, Mass.

**SANDARA**  
**AMERIKOS LIETUVIŲ TAUTINIS**  
**SANDAROS**  
Savaitinis laikraštis  
Leidžiamas kas ketvergas  
Prenumerata turi būti apmokama  
iš viršaus. Prenumeratos metas skai-  
čiuo nuo dienos užrašymo.  
Pirnis geriausia siųsti Pašto Or-  
deriu, adresuojant:  
Metams kainuoja (Amerikoje) \$2.50  
" " " " Kanadoje .... \$2.75  
" " " " (Užsienioje) .. \$3.00

Entered as Second - Class Matter  
January 14, 1914, at the Post Office  
Boston, Massachusetts, under the Act  
of March 3, 1879.

## Apžvalga:

### LENKAI PERSEKIOJA LIETUVIUS MOKINIUS.

Neperseniai lenkai pasigyrė anglų spaudoje, kokie jie esą pilni tolerancijos, Esą — Lenkijoje visos svetimios tautos turinčios kopulinius laisvę. Kaipio prirodymą nurodė, kad Lenkijoje arti pusės mokyklų yra sveltintaučių, ne lenkų. Žiūrėkite, gyresis lenkeliai, kokios mes placišios širdies, kaip nieko nevaržome! Aišku buvo, kad lenkai buvo papildę kokią nešvarų dalyką, kurs turėjo išeiti į viršų, jei jie taip rėkavo su savo "tolerancija." Didelis svetimų mokyklų skaitlius liudyjo, kad Lenkija turi užgrobus daug svetimų gailuvalų, kad ji yra imperialistinė, užgrobiškų šalis. Dabar gi išeina į viršų, dėlto ji gyresis savuoju neva tolerantiškumu; mat ji buvo tik-ką atlikus Vilniuje, Lietuvos sostinėje, negražiausia darba — nežmoniškai nubaudus šešis nepilnamečius mokinius, pirma iškankinūs juos apie metus kalėjimuose. Žinojo niekšai, kad svietas dažinos apie tą jų žveriškumą, tai ir skubinosi girties savu tolerantiškumu, leidimu steigti svetimas mokyklas ir tt.

Žinią apie nubaustus studentus randame Lietuvos laikraščiuose, "Lietuvos žinių" 82 No-net išėjo gedulinguose rubuose su pirmu puslapiu apvestu juodais šermenų apvadais.

### KALEJIMAS ŠEŠIEMS MOKINIAMS.

Palaike kalėjime apie metus laiko ir kankinę ten, lenkai neva teisė šešius Vilniaus Vytauto gimnazijos mokinius. Teisimas buvo prie uždarytų durų, slaptas, kad niekas nežinotų, kaip teisiama ir už ką teisiama. Nuosprendis padaryta nežmoniškai aštus: du mokiniai — Umbrasas ir žemaitis — nuteisti 8 metams sunkiųjų darbų, Tarasovas 6 metams ir kiti trys — Tamulevičius, Kumpa ir Tjunelis — po 4 metus sunkiųjų darbų kalėjiman. Šie pastarieji da nę gimnazijos nebaigę vaikai.

"Lietuvos žinios" toliau rašo: Ir už ką tos kancijos, jus, visi teisėjai išsigimėliai! Argi už tai, kad šie Vytauto gimnazijos auklėtiniai yra drįsę skelbti, jog jie gyvena Lietuvos sostinėje, kame yra gyvenę ir savotiškai gynę Lietuvos garbę ir vardą tie kunigaikščiai, iš kurių vieną vardą nežioja net jų pačių gimnazija? Ar už tai, kad pačiame teis-me vienas mokinių išdrįsęs jiems, išsigimėliams, pasakyti, kad jis paneigęs iš švenčionių, kur esanti Lietuvos žemė?

Mes nežinome, kame juos kaltina, ir kokie buvo tie teisėjai. Mes sužinosime, mes pa-

skelbsime tos bytos ega vi-sam pasauliui. Mes pasisteng-sime ją išgarsinti nemažiau kaip francūzai buvo savo lai-ku išgarsinę bylą Estergary.

Ir turbūt sužinosime ir pro-dysime, ką jau šiandie žino-me, kad jus, Vilniaus vado-vai, jau veik visus metus pra-laike esate ttos jaunuolius ka-lėjime ir ten nežmoniškai, barbariškai esate juos, kaip inkvizitoriai, mušę ir kanki-nę, kad tik išgavus nuo šių jaunuolių neva prisipažinimą esančiais kaltais. Jus neuz-slėpsite šių kankinimų nė prieš mus, nė prieš visą pa-saulį, nors mėginote slėpti pačiame jusų teisme, kuris buvo uždarytomis durimis. Šauksmas šių nekaltų jaunu-olių jau yra mūsų išgirstas ir nepasiseks jums jo sustelbti įrodymais, kad ir kelių provo-katorių, kuriuose jus buvote vienon kameron su tais jau-nuoliais pasodinė.

### ŠIEK TIEK APIE TEISMĄ.

Kitame straipsnyje "Liet-zinios" paskelbia kiek žinių apie mokinių teisimą, sugraibytų iš laiškų iš Vilniaus.

"Už keleto dienų, kovo 28 dieną bus mūsų draugų teis-mas. Gal jau galų gale juos iš-liuosuos, bet dabar lenkai taip iššėlę, kad gali dar ir smarkiau juos nubausti.

Kaip žinome, ši korespon-dentė neapsiriko. Jau po teis-mo gautas yra kitsai laiškelis. "Vakar buvo teisimas ir Umbrasas su žemaičiu nu-teisti 8 metams kalėjime ka-lėti, ir tai dar sunkiems dar-bams, Tarasovas 6 metams, Tjunelis 4 metams, o Kumpa ir Tamulevičius rodos po 3. (Kitame laiške sakoma, kad ir jie yra gavę po 4 met.). Ar tikrai taip, aš gerai ir nenū-girdau, nes toks smugis buvo tie aštuoni metai sunkaus ka-lėjimo. Kasžin ar negeriau būtų buvę nuteisti stačiai tuo mirtin, negu po truputį, nes Umbrasas juk taip silpnas..

Gynėjų buvo net penki. Puikiai gynė, bet mat mums momentas blogas: iš vienos pusės Klaipėdos klausimas, iš kitos tasai šioks toks lenkų "persekiojimas" Kaune visa tat sudarė mums vilniečiams tiesiog nepakenčiamą atmo-sferą. Vieno kaltinamojo Pa-kulos nebuvo — jis pasislėpė į Kauną — gal tai ir gerai. Liepta jo jieškoti, kanciją konfiskuoti. Nors stumiami ir varomi milicijos mes nesiskirstėme, norėjome pamatyti nuteistuosius, išieikšti nors kokiu budu jiems užuojautos. Dvi mergaitės nusipirkusios baltų gėlių neveždint grāsiniaų mėtė tas gėles pro ap-siaustą ratu miliciją ir kanki-nių burį. Jie tiesė rankas, kad sugavus, bet gėles tapo su-mindžiotos dideliam purve, kaip mindžiojamas yra ir tų kankinių gyvenimas. Gal jus galėsite jiems kuomi nors pa-lengvinti, mums gi teliko tik apeliacija. Taip, jus galite ir privalote taikint visas prie-mones, kad paveikus į šiuos nevidonus. Nereikia nieko paisyti. Su nežmonėmis negali elgtis žmoniškai: šuo juk nesupras žodžio, jam reikia lazdos, o pasiutusį šunį tiesiog šaudoma. Ne, aš negaliu rašy-ti. Mus nervai perdaug įtempti. Ašarų pilnos akys, tik jos neberieda, nes kiekvieną ne-laimę priseina tvirtai sutikti, priseina laukti po vienos ir ki-tos nelaimės. Nevalia mums nusiminti, reikia dviasia dvi-gubai pakilti ir tęsti toliau savo idėją, paliuosuoti žmo-nės, kurie tapo atstumti nuo savųjų, nuo tėvynės."

### NEATSILIAIM NĖ MES, AMERIKIEČIAI!

Tėvynės lietuviai ketina neap-sileisti — pakelti šauksmą, kurį visas svietas girdėtų. Neprivaly-tų nė Amerikos lietuviai tylėti— ir jiems reiktų sukelti protestai ir triukšmas, šaukti kaip ant vilkų, kurie mūsų sostinėje susi-spietę kankina mūsų jaunuolius. Rodos, kad A. L. T. Sandaros Seimui reiktų kokią nors rezoli-uciją tame klausime išnešti ir pajudinti prieš svieta visą Vil-niaus klausimą.

### LINKĖJIMAS SEIMUI.

Pasirodant šiam "Sandaros" numeriui prasidės A. L. T. San-daros Jubilėjinis Seimas. Kas daryta Seimui, jau padaryta, kuomi rengtasi, prisirengta, tad liekasi tik palinkėti ko geriau-sios kloties Dešimtajam Sei-mui — valio mus Seimas! Te jis išmintingai seimavojasi ir iš-riša susirinkūsius klausimus.

Gi tie, kurie Seiman patys ne-važiuos, tegul neužmiršta, kad šis yra Jubilėjaus Seimas, tad nuo kiekvieno sandariečio — nuo visų alei vienam — lauksime pas-veikinimo.

### KAS YRA DZIOVA.

Džiova yra liga, pasidaranti iš priežasties kokio nors augimo plaučiuose, arba paprastai, ko-kioje nors kitoje kuno dalyje. Šis augalas yra mikroskopinis peras vadinamas "tubercle bacil-us." Tas peras gamina ir išduo-da nuodus, kurie užmuša gyvybę aplink save. Daugindamas jis plečiasi išpalengvo ar greitai, per visus plaučius, gale užmuš-ti žmogų, kuriame yra. Vėliau-siu laiku yra atrasta, kad tas peras dažniausiai įsigaua į kun-ą kudikystėje ir esti neveiklus tol, kol nepasitaiko jiems proga pradėti augti. Ir tai yra, kada kumas nusilpnėja. Visiškai svei-kas kumas tiems perams nepa-geidaujamas. Persidirbimas, ne-švarios gyvenimo ar darbo vie-tos, blogas valgis, girtybė, ir kaikuriuos ligos, nusilpnina kuną, duodama perams progos vysty-tis. Jeigu kumas taip nusilpnin-tas nėra greitu laiku tvirtina-mas tinkamu gyvenimu, džiova išsiplėtojimas yra dažromas išpalengvo ir laipsniš-ka, taip kad ligonis gali dar iš-gyventi nuo dviejų iki dešimts metų. Kaikuriuose atsitikimuose ligos žengimas pirmyn yra taip greitas, kad ligonis miršta šešių savaičių tarpe.

Ant laimės džiovos peras ne-lengvai auga žmogaus kune. Vi-si sutvėrimai turi mažiau ar daugiau pasipriešinimo jėgos atsiginimui nuo to pero. Gyvu-lių tarpe kiauė beveik neturi jo-kios jėgos atsiginimui nuo tos ligos, o ožkos joki būdu nebūtų galima užveisti tais perais. Žmo-nyse, indijonai ir negrai labai silpni atsiginimui prieš juos, ir kaip apserga, dažniausiai greit miršta. Baltosios rasės žmogus. Priešingai, turi nepaprastą galę

atsiginimui. Turį gyventi bega-lio vargingai ilgą laiką, kad užsi-krėtus, išmant kudikystės lai-ką, kada galima labai lengvai ir greitai užsikrėsti.

Pirmiausias to pero veiklumo ženklas kune yra atsiradimas, dažniausiai plaučiuose mažo gu-zuko, vadinamo džiovos spuogu-čiu. Egzaminuojant tą guzuką mikroskopu, galima matyti, kad tai kruva negyvų plėvelių, kuriose perai jau gyvena. Aplink tą guzuką yra celelių eilė apsigy-nimui užkariaujančių perui. Jei to pero nuodai yra užtektinai tvirti, arba jei celelės aplink pe-rą persilpnos, jos bus sunaikin-tos ir išpalengvo daugiau ir dau-giau plaučių plėvelių bus sunai-kinama. Ir taip plečiasi, kol be-veik visi plaučiai pagadinti. Kad negyva plėvelių kruva pasi-ekia oro triubelę, žmogus ją iš-kosti lauk, ir josios vietoj pasi-lieka skylės. Kada ta skylė didė-ja, kiti perai įsigaua išlauko ir gelbsti džiovos perams plėtotis, kurie gale priveda prie džiovos.

Bet, jei kumas užlaikomas tin-kamose aplinkybėse, gerai val-gant, gaunant užtektinai tyro oro, jo celelės bus taip tvirtos, kad pero nuodams užtakavus jas, jie negalės jų užmušti, bet tiktai suerzins. Tas suerzinimas permains celeles nuo apvalių į ilgias, kurios išlengvo kietėja kol padaro tvirtą sieną apie perą ir neleidžia perams plėtotis. Džiova yra tai kova tarp perų, kurie įsigaua į kuną ir celelių. Jei tos celelės gerai maitinamos ir prižiurimos, jos pergales, už-darydamos, ir gale užmušdamos perus. Bet jei celelės apleidžia-mos, ir neprižiurimos gerai, pe-rai išpalengvo užmuš jas ir bus žmogaus mirties priežastimi.

F. L. I. S.

## Kas Išrado Vyną.

Persai nurodo į legendinį carą Lzemidą, viešpatavusį 12 metų ankščiau išminčiaus Salomono. (1020—980 m. prieš Krist. g.) kaip į pirmą suradusį vyno gami-nimo būdą. Kadangi mėgiamos Persijos caro kvepiančios vynuogės gali-ma buvo užlaikyti tik kaikurią dalį metų, carui atėjo laiminga mintis, kurią jis tuojau ir įvyk-dė: jis įsakė išspausti iš vynu-gių skystimą ir saugoti jį akme-niuose induose vėsiam ore. Nuo to laiko jam kasdien atneš-davo šito skystimo paragauti, kol jis nepasidarė kartus. Tuomet caras palaike jį už nuodingą ir davė įsakymą uždaryti ir už-antspauduoti.

Taip indai ir stovėjo, kol vieną kartą mylima Džemido žmona apsirgo neapsakomu galvos spėjimu, kuris nedavė jai ra-mybės nei dieną, nei naktį ir ga-lop jos upas tiek nupuolė, kad ji nutarė užbaigti savo gyvenimą. Pasiėpė dėl viso ko nauji caro nuodai turėjo suteikti jai nori-mą mirtį.

Bet vos tik žavėtina persė iš-gėrė šiek tiek nuodingo gėralo,

tuoj pajuto save lyg naujai už-gimusią. Upas tapo gyvas ir smagus; net begalinis galvos spėjimas, kuris ją taip vargino, pradėjo silpnėti, ir po to kaip carienė išgėrė dar pusėtiną kiekį paslaptingo gėrimo, ji užmigo. Pramiegojus be pertraukos visą dieną ir visą kitą naktį, ji pabu-dė smagi ir sveika.

Sužinojęs apie tokį netikėtą savo žmonos pasikėsimą nusi-žudyti, caras Džemidas iš džiaug-smo padarė stebuklingą skysti-mą savo karališko dvaro gėrimu ir nuo to laiko kiekvieną dieną neaplenkdamas atiduodavo jam pagarbą.

("L. Uk")

## Ivairios žinios.

### Vokietijos Rinkimuose Junkeriai Pralaimėjo.

BERLYNAS, geg. 5 d. Nors da galutinai ir oficialiai nepa-skelbta, kaip išėjo Vokietijos rinkimai vakar dienos, bet jau aišku, kad monarchistiniai ir junkeriniai gaivalai pralaimėjo. Keturios neatkaklios partijos: Socialistai, Klerikalai (Centras), Demokratai ir Liaudies Partija — sudarė koaliciją ir jų blokas Reichstage turės 229 balsus, t. y. dešimčia balsų daugiau ne kaip visos kitos partijos drau-gėn suėję galės sudaryti.

Pagal žinias, da galutinai ne-patvirtintas, rinkimuos į Reichs-tagą įeina atstovai nuo šių par-tijų:

Socialistų	99
Komunistų	59
Demokratų	25
Centro (Klerikalų)	61
Bavarijos Liaudies Part.	15
Vokiet. Liaudies Partijos	44
Vokiet. Tautos Partijos	93
Kraštutinės Taut. Partijos	28
Hanoveriečių	5
Kitų	19
Viso	448

Rinkimuose dalyvavo 23 par-tijos ir rinkta iš suvirš 5000 kandidatų.

Pačiame Berlyne, kiek iki šiol susikaityta, gauta šiek balsų: Social Demokratai 253,000, Pan-Vokiečiai 235,000, Komunistai 271,000, Vokietijos Liaudies Partija 87,000, Demokratai 85,000, Nacionalistai 35,000, Ro-mos Katalikai 34,000.

Munich'e Nacionalistai gavo 81,000 balsų, Bavarijos Liaudies Partija 58,000, Social Demokra-tai 47,000, Komunistai 43,000, Pan-Vokiečiai 35,000 ir Demokra-tai 7,000.

Potsdam'e pagal daugumą gautų balsų partijos šiaip eina: Pan-Vokiečiai, Social Demokra-tai, Komunistai, Vokietijos Liaudies Partija, Nacionalistai, Demokratai ir Romos Katalikai. Pereituose rinkimuose partijų eilė buvo tokia: Social Demokra-tai, Pan-Vokiečiai, Vokietijos Liaudies Partija, Demokratai, Romos Katalikai ir Bolševikai.

### VILNIUS.

Kaip buvo svečias priimtas. Dabar Lenkijoje vieši Rumuni-jos generalinis štabo viršinin-kas. Jo vizitas laikomas demo-strancija prieš Sovietus, prieš kuriuos Rumunijos valstybės vyrai gyriasi savo valstybės jė-gų sustiprėjimu ir plačiomis są-jungomis su kitomis valstybė-mis, tame skaičiuj ir su Lenkija. Tas tariamasai "Demonstran-tas" buvo atvykęs ir Vilniun. Tik čia jį kažinko labai keistai prie-mė. Taip pavyzdžiui po Vilnių svečių vežiojo "girtame" auto-mobilij, kurio tekniniai kraipėsi į visas puses, taip kad net praie-viai pečiais traukė.

O gal tas automobilis yra isto-rinė, karo retenybė, turinti są-ryšio su Rumunija?

"Do Polski" atsirugsta. "Slo-wo" kartkartėmis iškelia aikš-tėn ir nupeikia tokių Vilnių praktikuojamos tvarkų žiede-lių, kuriuos kiti lenkų laikraš-čiai paprastai nutyli, taip pa-vyzdžiui viename savo numerių "Slowo" pasipiktinę nupeikė po-licijos režimą Vilniaus geležin-kelio stotyj, kur prieš traukiniui išeisiant iš stoties visi keleiviai sustabdoma eilėna ir tikrinama pasai. Ta procedura labai vargi-na keleivius, atima daug laiko ir bendrai trukdo važinėjimą, kas bendrai atsiliepia normaiesnei gyvenimo eigai, o pirmų pir-miausiai prekybai.

Paskutiniame "Slowo" nume-ryj iškelta vėl naujas Vilniaus krašto gyventojų varžymas. Mat Lenkijoje nustatyta tam tikras skaičius užsienio pasų visiems miestams. Pasai suskirstyta tarp kita ko miestais ir štai Vil-nius gaves tiek pasų, kiek esą paskirta... Naugardeliui. Anot "Slowo" šituo atžvilgiu kaip ir dėl keleivių varymo stotyse rusų laikais budavę daug ger'au. Ir bereikalo premieriui Grabskniui nepatinka, kad buvusią tvarką Rusijos tvarką girią.

Nabagas "Slowo" nė nepasi-juto, kad čia tokiu budu Vilniui skiepijama "wyższość pewnej kultury."

Ta progą negali susilaikyti ne-spėjęs, ar tik kartais nebuvo premiero išprašytas iš kabineto p. Meistavičiaus, apie kurio au-dienciją buvo laikraščių praneš-ta. ("Lietuvos Rytai.")

### KAUNAS.

Žydų autonomija Lietuvoje. Premieras Galvanuskas kalbė-damas su Kauno laikraštininkais išreikškes nuomonę, jog Žydų Tautos Taryba visai galėsianti apimti žydų reikalų ministerio pareigas.

Dabar šis klausimas esąs svar-stomas juriskonsultų komisijoje ir galima esą tikėtis, jog busias išspręstas žydamis palankiai. Šiaip ar taip žydų teisės kulturi-nei autonomijai busiančios iš-saugotos.

Voldemaras sugrįžęs. Išstrem-tas prieš kurį laiką iš Kauno (į Varnius) prof. Voldemaras šio-p galop sugrįžęs vėl Kaunan.

Pabaltės konferencija. Pabal-tės valstybių konferencijos Kau-ne tkerminas esąs numatytas š. mėn. 24—26 dienas.

### NIEKO SAU TVARKA.

Pasirodęs pimas Vilniaus len-kų diener. "Nowiny Wiezorne" Nr. 1 pranešė tikrą sensaciją, butent, kad Vilniaus politinės policijos vyriausis komisaras Florco esąs įtartas šnipinėjimu svetimų valstybių naudai ir esąs atstatytas nuo pareigų ėjimo. ("Lietuvos Rytai.")

### D-RAS J. BASANAČIUS APIE "ZALČIŲ KARALIENĘ"

D-ras J. Basanavičius šiaip ra-šo iš Vilniaus gerb. komposito-riui M. Petrauskui:

G. T. Gavęs Tamistos puikų, milžiniško didumo veikalą "Eglė Zalčių Karalienė," pirmučiausiai tariau Tamistai širdingą acių už jojo paukvimą ir atsiuntimą! Man, kaip muzikoje profanu, variant Tamistos kompoziciją ir ant apdėkų skaitant veikalų są-rašą, stebėtis ir gėrėtis tenka Tamistos produktingumu muzi-kos srityje, todėl sveikinu su nu-pelnyta garbe pirmojo lietuvių kompozitoriaus. Kaipio lietuvis, kursai akylai seka ir daboja lie-tuvių literatūros išsivystymą nuo mūsų tautos atgimimo pra-džios, aš džiaugtu džiaugiuosi, kad Tamistai darbas taip gerai sekasi. Velydamas ir ateityje to-lyn darbuotis mėgiamoje Tamis-tai muzikos srityje su tokiu pat pasisekimu, kaip iki šiol kad tru-siais, pasiliekmi

Tamistos talento gerbėjas  
Dr. J. Basanavičius.

## ATYDA VISIEMS

SANDARIEČIAI! Štai sulaukeme savo Organizacijos Dešimtajį Seimą, tai yra nepaprastas įvykis mūsų Organi-zacijoje. Tad šime Dešimtajam Seime dalyvaukime visi. Kuris negalme ypatiškai dalyvauti, tas siųskime Seimui pasveikinimą adresuodami:

CONVENTION OF LITHUANIAN NATIONAL LEAGUE OF AMERICA.

LITHUANIAN HALL,

29 Endicott St., Worcester, Mass.

Siusdami pasveikinimus pridėkime sulyg išgalės ir au-ką, galutinam Sandaros Spauštuvės skolų išmočėjimui. Lai šis Dešimtmasis Seimas apvainikuos mūsų Dešimties metų kultūrinį darbą, lai jis pastatys mūsų Organizaciją ant tvirčiausios papėdės. Tad valio visi į Seimą!

Jei turite reikalų prie Seimo rengėjų pirm Seimo, tai kreipkitės sekanciu antrašu: A. Kriaučialis, 81 Endicott St., Worcester, Mass.

# Kazys ir Dėdė



—Klausyk, Kazy, ar tu negalėtum man mylistą padaryti?  
 —O ką gi, Dėde, norėjai išmanęs?  
 —Surašyk man, vaike, gromatą į seną kraują.  
 —Tai kodėlgi, Dėde, pats nesurašai?  
 —Kad aš, vaike, negramotnas ant tokių dalykų.  
 —Tai kodėlgi, Dėde, jaunas budamas nėjai mokyklon ir nesimokinai, tai butum mokėjęs?  
 —Mokinausi net tris žiemas...  
 —Tai kokioje mokykloje, Dėde, mokinaisi, jei net per tris žiemas neišmokai rašyti?  
 —Nagi, vaike, mokinausi špitolėje ir visą katekizimą net ant pomietės buvau išmokęs...  
 —Taigi matai, Dėde, Jeigu butumei ėjęs tokion mokyklon, kurioje gauni tokio mokslo, kuris žmogui yra naudingas nežiurint kur jis gyventų, tai šian dieną nereikėtų kito prašyti net laiška surašyti, o dabar kokią turi naudą iš to savo "mokslo"?  
 —Aš, vaike, bučiau ėjęs į tokią učiniščią, kur išmokina rašyti, bet amžina atsilsį mano tėvukas neleido, bo bijojo, kad mane bedievybės neišmokytų.  
 —Taip, Dėde, dar ir dabar Lietuvoje yra tokių žmonių, kurie aklai klauso kunigų politikos ir neleidžia savo vaikus į tas mokyklas, kuriose mokytojauja tikri mokslų vyrai, arba nesistenčia į mokyklas padėti tokius mokytojus, kurie galėtų priaugančiam jaunimui parodyti platų gyvenimui keli. Į mokyklas yra daukiausiai brukami kaip "mokytojai" kunigų palaiminti katekizmo "žinovai," su kurių "mokslu" paaugę jaunuliai negali matyti tikrojo savo gyvenimo kelio. Iš tokių mokyklų išėję mokiniai gali būti tokie "mokslinėčiai" kaip kad ir tu, Dėde.  
 —Aš, vaike, tikrai nežinau kaip ten yra.  
 —Aš žinau, kad, Dėde, apie tai nežinai, taipgi nežino kiti, kurie neskaito pažangųjų laikraščių, kurie nušviečia tuos reikalus. Paimk, Dėde, "Sandarą" ir perskaityt d-ro J. Šliupo raštą mokyklų reikale, tai žinosi kaip ten viskas yra ir koki mokyklų padėtis.  
 —Aš, vaike, tokių gazetų negaliu skaityti.  
 —Tai kodėlgi ne?  
 —Nagi mūsų klebonas per pamokslą sakė, kad tokias gazietas nė į rankas negalima imti. Taigi matai, Dėde, tuos laikraščius, kuriuose žmogus gali šį bei tą naudingą sužinoti, tai neprileidžiama skaityti. Ar tu žinai dėl ko draudžiama?  
 —Kad neužsikrėstų bedievybel...

## KLAIPĖDOS KRASTAS.

Klaipėdos Krašto Bažnyčios Komisarų paskirtas kunigas Gailius lietuvis. Vokiečiai dėl to paskyrimo reiškia nepasitenkinimo.

Vasario mėn. juroje sužvejo-ta įvairios žuvies 10,000 kilogramų, viso už 12,800 litų. Kuršių

## Chicago, Ill.

North Side Sandaros 23 kuo-pa rengia prakalbas nedėlioje, gegužės 11 d., 1924 m. 7:30 val. vakare, Liuosybės Svetainėje. Kalbės adv. S. Kodis ir moksleivis K. J. Semaška. Prakalbos bus labai svarbios, kuriose bus pajudinami opiausi šių dienų klausimai, tad kviečiame visus atsilankyti, o labai daug ko naujo išgarsite apie vėliausius įvykius Lietuvoje ir sykiu apie mūsų Amerikiečių lietuvių reikalus. Kviečia Komitetas.

## TMD. Seimas.

**Paskutinis pareiškimas.**  
 Seimas prasidės 10 d. geg. vakare, kaip 6 val., Lietuvių Sve-tainėje, 29 Endicott St., Worcester, Mass. Visi atstovai steng kitės būti paskirtame laike, kad galėtume 11 dieną geg. pabaigti Seimą. Atstovai, atvažiavę į stotį, gali apsisiti Warren Hall, prie stoties (eiti apie 2 minu-tas). Beto yra gana daug hote-lių, kur galima apsisiti. Sve-čiams patartina, nuo stoties at-važiuoti į Lietuvių dalį miesto, kur bus galima asmeniškai duoti patarimai. Iš stoties gali imti gatvėkarį, Millbury Line, Green-wood, galite išlipti ant Millbury St., kur netoli Seimo vieta.

Seimo Reng. Komisija:  
 Dr. Bernataitė,  
 Juzė Rauptytė,  
 P. A. Dėdynas,  
 M. Koselis.

## LIETUVOS ŽINIOS.

### VILNIAUS KRASTAS.

Kovo 23 d. Vilniuje buvo mitingas. Mitingui pasibaigus, su-kurstyta minia pradėjo užpuldi-nėti ir daužyti lietuvius moksleivius. Apdaužyta apie 120 lietu-vių moksleivų.  
 Lenkai ir toliau uždarinėja lietuvių mokyklas ir naujoms atidaryti leidimų neduoda.  
 Vilniuje buvo sušaukta susi-rinkimas, kuriame buvo kvie-čiama lenkų vyriausybė imtis griežtesnių priemonių prieš Lie-tuvą. Tarp kita ko reikalaujama, kad būtų užtikrinta teisė turėti nuosavybę Lietuvos lenkams, norintiems gyventi Lenkijoje.  
 Pastaruoju metu Vilnijoje pri-viso tiek atamanų su savo bu-riais, jog lenkų kariuomenės da-lys neįstengia su jais kovoti. Seime lenkų atstovai daro pa-klausimų, o Vilnijos administra-cija laikraščiuose stengiasi vi-suomenei įrodyti, kad visų nelai-mių priežastis — Kaunas.  
 Kovo 16 d. geležinkelio linijoj tarp Ignalino ir Dukštų buvo jau antras pasikėsinimas iš-sprogdinti liniją. Lenkai ir čia įžiūrėjo, kad kaltininkai esą lie-tuviai, nes, pasak jų, sprogsta-mosios medžiagos piktadarai galėję gauti tik iš Lietuvos.  
 ("L. Uk.")

### LIETUVOS KUNIGAI — NE-KUNIGAI, BET VALDI-NINKAI.

Balandžio 2 d. Seimas kr. de-mokratų bloko balsais, nelaukda-ras Ministrų Kabineto nusi-statymo pareiškimo, svarstant antruoju skaitymu Vid. Reik. Ministerijos etatus, netikėtai priėmė kun. Steponavičiaus pa-siūlymu katalikų kunigijos su-skirstymą valdininkų kategori-jomis, sulyg kurių kunigams bus rėkomas algos.

marėse per tą patį laiką sužvejo-ta apie 80 tukst. kilogramų, viso apie 30 tukst. litų vertės.

## KIEKVIENAS SUSIPRA-TĖS LIETUVIS PRIKLAUS-PRIE A. L. T. SANDAROS.

**Gėrėkis Pain-Expellerio Trynimu**  
 Nelauk ligi to, kuomet jau busi priverstas atsiguilti. Po sunkiam dienos darbu, savo rankom, kojom ir pečiam atsiek palyginti mažą? Žmogus, kuris dirba su savo musku-lais, negalėjęs būti sergančiu. Pamatinkit **Pain-Expellerio** išsitrinti skaudamas vietas. Išvengkite skaudamų neščių ir discom-čių suvarni. **Pain-Expelleris** palaiko sveikus žmones geroje padėtyje! 35c. ir 70c. už bonka aptikose.

F. AD. RICHTER & CO.  
 104-114 So. 4th St., Brooklyn, N. Y.

Ofiso Tel. S. B. 441  
 W. Newton 1468-W.

**Lietuvys Advokatas**  
 Veda visokias provas, kaip tai: civilines ir kriminalines; padaro visokius dokumentus prie: žimo ir pardavimo.  
**FRANAS J. KALINAUSKAS.**  
 414 Broadway, S. Boston, Mass.  
 (Virš Prakybos Bendrovės).

Tel. S. B. 2805-R.  
**Lietuvis Optometristas**  
  
 Išegzaminuoju akis priški-riu akinus ir kreivas akis atitaisau, tinkamu laiku.  
**J. L. PAŠAKARNIS, O. D.**  
 447 Broadway,  
 So. Boston, Mass.

## Užsiprenumeruokite Apy-saka 'Gyvenimo Dumble'.

Šiuomi norime pranešti visų "Sandaros" skaitytojų ir Ame-rikos lietuvių visuomenės žinia, kad ėjusi per "Tėvynę" apysaka "Gyvenimo Dumble" greitai lai-ku atiduosime spaudon ir spau-dinsime tik aprubežiuotą skait-lių egzempliorų, t. y. tik tiek, kiek butinai reikalinga išdalinti prenumeratoriams. Dėlei lėšų stokos didesnio skaitliaus eg-zempliorų spaudinti neišgalime. Taigi po išleidimui šios apysakos nebus galima nusipirkti, kuomet dabar dar galima ją užsiprenu-meruoti gana žema kaina.  
 Turime pridurti, kad bus di-delė knyga ir pats apysakos tu-rinys žymiai pagerintas ir tiks-liau apdirbtas, negu kad skaitė-te "Tėvynėje." Apart to, pati gražiausia apysakos dalis dar netilpo "Tėvynėje," kuri sudaro dar vieną trečdajį apysakos ir čionai išsiriša paties Jurgio, Mil-dos ir jų sunaus likimas. Nes-kaičius šios apysakos užbaigos reiškia tą patį, ką ir visos apy-sakos butumėt neskaite. Ir po iš-leidimui šios apysakos niekur negausit nusipirkti, nes ją turės tik tie, kurie dabar užsiprenu-me-ruos.  
 Kadangi dauguma "Tėvynės" skaitytojų nuolatos teiraujasi, kur galima gauti šią apysaką, to-dėl šiuomi pranešame visiems, kad dabar turite paskutinę ir vienatinę progą šią apysaką įsi-gyti ir tai nužeminta kaina. Ku-rie norite savo knygynėlį papuo-šti "Gyvenimo Dumble" apysa-ka, tai neatidėliodami ją užsi-prenumeruokite, nes vėliaus jos nusipirkti jau negalėsitė. Prenu-merata priimama bus tik iki ge-gužės 15 dienos, šių metų.  
 Vėliaus šios dienos jau nei prenumerata nebus priimama, nes knyga bus pradėta spaudinti. Dabar galima šią apysaką užsi-prenumeruoti už \$1.00 papras-tais popieros aparais ir už \$1.50 drutais audeklo aparais. Todėl meldžiame visų savo draugų ir prietelių mums pagelbėti šį prad-ėtą darbą užbaigti ir kartu pus-dyčiai įsigyti sau puikią apysa-ką, kuri paskatins prie lietuvių literatūros skaitymo ir čionai augusį jaunimą. Taipgi mel-džiame kiekvieno, perskaičiusio šį pranešimą, pasakyti apie tai ir savo draugams.  
**S. E. Vitaitis ir Bendrija.**  
 P. S. Siunčiant prenumeratą meldžiame siūsti sekamu vardu ir adresu: "Parama," 307 W. 30th St., New York City.

## "VIENYBĖ"

**LIAUDIES UNIVERSITETAS.**  
 Tas, kuris turi 37 metų "Vienybės" kompletus, turi na-muose turtą, kurio kultūrinė vertė atstoja pagarsėjusią pas amerikonus "Five Foot Book Shelf" išleistą Harvardo universiteto prof. pagelba.  
 Ir kiekvienam numery "Vienybės" kultūros turtas di-dėja eilėmis, apysakomis, mokslo straipsniais, žiniomis iš visų pasaulio kraštų ir Lietuvos.  
 Keturi doleriai ant metų reiškia truputį daugiau kai cen-tas į dieną. O už juos gausite "Vienybę" kas antra diena ir džiaugsitės kas dieną.  
**VIENYBĖ**  
 193 Grand St., Brooklyn, N. Y.

## Reikalingi Agentai.

Vyrai, moters arba merginos, seni arba jauni visi yra tinkami tam darbu. Nereikia sugaišt nuo kasdieninio savo darbo. Vientik vakarais pašvenčiant po pora valandų laiko kiekvienas gali užsidirbti nuo \$50 iki \$100 savaitėje. Dar-bas geras ir kiekvienam galimas. Kaip galite greitai atsi-šaukite į Sandaros Administraciją. Pirmutiniai visada tu-rėsite pirmenybę.  
**SANDARA**  
 327 E St., So. Boston, Mass.

## "KARYS"

Kam rupi nuolatos sekti mus Tėvynės gynyimo reikalus, tas tegul užsisako 1924 metams karių lavinimo laikr. "Karys."  
 "Karys" rašo įvairiais Lietuvos kariuomenės reikalais ir dūoda daug žinių iš visos Lietuvos ir iš užsienio.  
 "Karys" spaudina bendrai lavinančių raštų, kurie svar-bu skaityti visiems šviesesniems žmonėms.  
 "Karys" esti daug pranešimų iš kariuomenės švietimo Komisijų darbu.  
 "Karys" yra paveikslių, reginių, apysakų, eilių, juokų, etc.  
 "Karys" rupinasi jaunuosiu kuno lavinimu, paduoda daug sporto žinių iš Lietuvos ir užsienio ir todėl jis butinai reikalingas kiekvienam sportininkui. Sporto skyrių "Ka-ryj" veda sportininkai specialistai.  
 "Karys" savo skaitytojams atsako į klausimus.  
 "Karys" savo metiniams prenumeratoriams duoda dova-nai priedą gražų, spalvuotą sien. **KARIŲ KALENDORIŲ** 1924 metams. Kalendorius dailininko Jomanto darbo, pa-puoštas D. L. K. Vytauto portretu, kitais paveiksiais ir su-rašyti jame žymesnieji lietuvių ginklo nugalėjimai nuo pat senovės ligi šių dienų.  
 "Karys" bendradarbiauja daug įvairių rašytojų, moksl-i-ninkų, poetų, sportininkų ir tt.  
 "Karij" redaguoja majoras P. RUSECKAS.  
 "Kario" kaina Amerikoj metams 2 dol. 50c., pusei metų 1 dol. 50c.  
 Adresas: KAUNAS, Nepriklausomybės Aikštė "Kario" Redakcija.

Tel. So. Boston 776.  
**DR. JOHN MacDONNELL, M. D.**  
 Salima susikalbėti ir Motuvėms  
 Ofiso valandos:  
 Rytais iki 9 val.  
 Po pietų 1 iki 3  
 Vakaraus 6 iki 9.  
 536 Broadway, So. Boston.

Tel. So. Boston 4000.  
**DR. J. C. LANDZIUS - SEYMOUR**  
 Lietuvys Gydytojas.  
 Valandos 9-11 2-4 6-9.  
 506 Broadway,  
 So. Boston, Mass.

**Perlinės Queen Koncertinės yra Geriausios.**  
 Padarytos iš 76 ir 102 raktų, oktava ir trigubos. Visos pirmos klesos plieniniais reeds. Dailaus užbaigimo arba gra-ziai išmargintos. Neapsigau-Kit, žiurėkit, kad ant koncer-tine butų pažymėta  
  
 "PEARL QUEEN"  
 Taipgi parduodamos lengvais mėnesiniais išmokėjimais.  
**KATALOGAS ATSIUNCI AMAS DYKAI.**  
**GEORGE & VITAK MUSIC CO.**  
 4639 So. Ashland Ave., Chicago, Ill.

Bell Phone: Oregon 0863-J.  
**Dr. Ignotas Stankus**  
 1210 So. Broad Street  
 Philadelphia, Pa.  
 LIETUVIS DAKTARAS (gydo visokas ligas) IR CHIRURGAS (daro visokas operacijas).  
 OFISA VALANDAS:  
 Nuo 9 iki 11 A. M.  
 Nuo 2 iki 4 P. M.  
 Nuo 7 iki 9 P. M.  
 Nedėliomis Nuo 10 iki 3 P. M.

# Lietuviai Amerikoje.

## Iš L. M. G. K. Skyriaus Veikimo.

WATERBURY, CONN. Vietinis Liet. Mot. Globos Komiteto skyrius per praėjusius metus t. y. nuo atsilankymo gerb. pp. Sleževičienės ir Vencienės yra prisidėjęs prie šelpimo Lietuvos našlaičių su apie 1700.00 dol. Nors Waterburis nėra perdidžiausia lietuvių kolonija, palyginant su kitais lietuvių apgyventais miestais, bet šioje labdarystės srityje stovi pirmoj vietoj po Chicagos. Jeigu visos didesnės lietuvių kolonijos būtų prisidėję per metus laiko prie šelpimo Lietuvos našlaičių po tiek, kiek Waterburys, tai L. M. G. K. galėtų užlaikyti ir išmokyti ne virš dviejų šimtų našlaičių, bet kelis kartus daugiau, surinkdamas iš visos Lietuvos našlaičius bei beturčių tėvų vaikus, kuriems galėtų duoti tinkamą užlaikymą ir išauklėjimą, taip kad jie ateityje galėtų būti naudingi žmonijos nariai — vyrai ir moteris. Tokiu būdu mes palengvintume neturtingos Lietuvos liaudies gyvenimą ant kurios puola našlaičių užlaikymas ir atsakomybė, ir pakeltume ją ekonomiškai ir kultūriškai. Likę našlaičiai be globėjų, paprastai turi augti žiauriose sąlygose, kam tankiausiai užauga kitų pastumdėliai ir tvarkos ardytojai, ir todėl valstybė turi užlaikyti daug tvarkos palaikytojų, ir nustoti produktyviškų darbininkų. Kada mes didžiojoje susiprasime, ko verta yra labdarystė, — ką mes galime atsiekti padėdami kitiems pakilti, tai ir mes patys pakilsime ir mūsų gyvenimas sušvelnės. Mūsų visų bendras tikslas yra: išvystyti šį pasaulį laimingesnio gyvenimo vieta, o laiminga vieta nebus tol, kol pas mus bus egoizmas, pavydumas ir skriaudos. O kur yra labdarystė, atjautimas ir pagalbėjimas kitiems, ten visom blogom ypatybėm nėra vietos. Mes, šelpdami našlaičius bei moksleivius, netik darome gerą jiems, bet darome gerą visai žmonijai. Kaip gero išauklėjimo apšviestas žmogus yra visur pagedaujamas — naudingas, taip blogo išauklėjimo tamsunos visur yra blėdingas ir progreso priešas. Mes, amerikiečiai, lengvai galėtume paauguoti Lietuvos beturčiams našlaičiams pagelbos ranką, jei mes tik po vieną dolerį į metus jiems paaukuotume.

Praėjusią vasarą lankėsi Lietuvoje vietinio L. M. G. K. skyriaus daugiausia dirbęs ir aukojęs narys p. P. M. Devenis, kuris savo akimis matė L. M. G. K. prieglaudas ir jų tvarką, ir iš kurio lupų teko išgirsti, kad L. M. G. K. netik pavyzdinai darbuojasi labdarystės srityje, bet neša šviesesnę ateitį mus šaliai.

Taigi vietinis skyrius, suprasdamas reikalingumą šelpiti našlaičius, ir žinodamas, kad 7-tą gegužės visoje Lietuvoje yra renkamos aukos našlaičiams, nutarė surengti margumynų vakarą gegužės 11 d., idant tuomi atjautus ir prisidėjęs prie bendro L. M. G. K. veikimo. Vakaras įvyks, pedėlios vakare Duggan gym. Hall. Programą išpildys šie: L. D. D. "Rytas" suloš 2-ju veiksmų komediją "Piršlybos", p. nią Laskeviciene, p. A. Radvila, p. le A. Laskeviciute solistai. p. le E. Laskeviciute pianistė, ir p. le Valantanaviciute šokikė.

Yra labai pagedaujama, kad kiekvienas atvyktų į šį parengimą iš kurio gaus sau du nuopelnus: pamatys teatrą, pasiklausys dainų, muzikos, ir parems labdaringą ir kultūrinį tikslą.

J. K. 12.

## Atsakymas.

"Sandaros" No. 15 tilpo po užvardijimu: "Nereguliaris krautuvės pardavimas" aprašymas, kuris buvo rašytas su tikslu įkasti kaikuriuos vietinius veikėjus, dėltogi meldžiu gerbiamos rėdystės daleisti man prausti, kaip išties tas dalykas įvyko. Metiniame Lietuvių Kooperatyviškos Bendrovės susirinkime (kuri gyvavo per septynerius metus) tapo įnešta, kad krautuvė būtų parduota. Idant vėliau nebutų užmetimai, jogei keli tai padarė ir kad balsavimas būtų tiesiotas, man padarius įnešimą, kad kiekvienas balsuodamas "už" ar "prieš" pasirašytų savo vardą. Taip ir įvyko: "už" balsavo 47, o "prieš" 6, tada išrinkta komisija, kad peržiūrėtų Bendrovės stovį ir dalyvautų prie pardavimo krautuvės ir nutarė, kad valdyba, tai yra pirmsėdis, išdinininkas ir raštininkas pasirašytų ant pardavimo akto, ir kad raštininkas, atsiračius pirkėjui, paskirtų laiką. Tuo atsiarado didelis norinčių pirkti skaičius, tai aš ir sušaukiau ant vasario 4-tos d. visą direktoriją ir pardavimo komisiją ir pirkėjus. Nutarta parduoti tam, kas duos daugiausiai, ir kad varant prekę nebutų ant juoko, aš padariau įnešimą, kad, norėdamas varyti, turi užsidėti \$200 kiekvienas pirkėjas. Bet kad atsitikus, kad nedavarytų iki krautuvės vertės ką daryti? Aš patariau nueiti direktoriatui į kitą kambarį ir nustatyti vertę. Tas tapo ir padaryta, ir minėtame posėdyje pareikalavo vienas komisijos narys, kad būtų peržiūrėta krautuvės knygos. Bet paaiškinus, kokia buvo vertė krautuvės laike inventorės per Naujus Metus, ir kad parduoda tik krautuvės tavoras ir rakandai, tai knygos nėra reikalingos prie pardavimo. Visi, išimant tą narį, sutiko. Tada grįžta prie pardavimo. Pradėjus varyti užsiregistravo septyni, užsidėdami po \$200. Buvo ir daugiau pirkėjų, bet kad jau užsiregistravę įvarė gerą vertę, tai anie susilaikė. Buvo nusistatyta, kad neparduoti už pigiau, kaip \$5,500. Bet kadangi nedavaryta iki tam, tai patariau, kad direktoriatas pasitartų kitam kambarėje, kas daryti. Tapo nutarta atiduoti už \$5,100.

Pardavus krautuvę, tą patį vakarą buvo sužiurėta krautuvės pinigiskas stovis, o ant rytojaus valdyba, kurioje, yra ir p. Arzuolaitis, ir komisija visą dieną dirbo, sutvarkydama visą vertelgystės stovį. Ir tenai vienas iš komisijos, kartu su Jurgiu Arzuolaičiu, bandė nurodyti, kad metinė inventorija parodė krautuvės vertę ant \$500 daugiau, kaip parduota, ir besiginčyjančiant, atėjus pirkėjui ir pamąčius darant lermą, jis pristojó užmokėti pagal inventorį, bet turi buti daryta dabar ir per to darbo ekspertą, ir jei pasirodys mažiau vertės, tai turime pristoti atiduoti pigiau. Pasikalbėjus nutarta palikti kaip parduota.

Iš viršpaaiškinimo pasirodo, kaip pardavimas įvyko, ir minėto Arzuolaičio užmetimai patys save sumušė, nes sako, kad buvo palikta, kad pas raštininką atsišauktų pirkėjai ir raštininkas, skaitydami su visais, o ne kaip p. A. sako, "nesiskaitymas su nieku", sušaukė direktorius, komisiją ir pirkėjus ir pardavimas buvo atviras, ir visį žinojo, ir kad užmesti, jóg "tamsusis direktoriatas" šūtkio, nematęs knygu, krautuvę parduoti, yra netiesa, nes direktorijatas susideda iš gana gabių vietinių gy-

ventojų ir kas mėnesis peržiūri knygas ir žino bendrovės stovį. Visame direktorijate tai tik p. Arzuolaitis bandė metiniam susirinkime užmesti kokias klaidas, bet pareikalavus prirodymų, tai paaiškino, kad knygučes, kuriose turi užsiženklinimus, paliko namuose. Taipogi jis kalba apie krautuvės pirkėją, bet pirkėjų buvo septyni užsiregistravę, o kita tiek ne, ir jeigu jiems buvo pasisamdęs "mekleris," tai kam jie užsistatė savo pinigus ir varė prekę aukšty vieną už kito kartu su mekleriu? Ir jeigu buvo tokis žmogus, kuris varė už kitą, tas neužstojó kelį visiems pirkėjams. Ir jei dāvusieji mekleriu pinigus šmugelio nežinojo, tai iš kur galėjo žinoti Arzuolaičio "negerbiama valdyba"?

Taipogi ir primetimas "proletariato diktaturos" platintojų šalininkų yra kvailas ir be pamato, nes minėtos valdybos nariai užima žymias vietas visose vietinėse organizacijose ir tik per jų pasidarbavimą šerininkai gavo už įmokėtus \$35 po \$98, dėlto, kad tos valdybos nusistatymas buvo gerbti svetimą nuosavybę, o ne naikinti. Manyti, kad tai buvo atliktas "nešvarus darbas," gali žmogus tik su sumaišyta smegenine, nes kiekvienas buvo užganėdintas, ir man, kuris pardaviau daugiausia L. L. Paskolos bonų, kuris penkdešimtėmis aukojau šauliams, kuris prirašiau laike konkurso šimtą narių į SLA., atsiarado tokis gyvenėlis, kuris dėl labo lietuvių nemato reikalo dirbti, primeta diktaturas arba svetimos nuosavybės naikinimą. Tik tada mūsų tauta bus laiminga, kada tokie žmonės pažįs patys save ir imsis už naudingo darbo, vietoj gadyti energiją dirbantiems, arba išnyks iš šio pasaulio.

John J. Gerdauskas, 53 E. Main St., New Britain, Ct.

## Rinkimas SLA. Valdybos.

Tautininkai sandariečiai daugiausiai balsų gavo. PITTSMURGH, PA. SLA. 40 kuopos mėnesinis susirinkimas buvo balandžio 27 d., L. M. D. Svetainėje, kur buvo Centro balsavimas. Daugiausia balsų gavo tautininkai sandariečiai. Į prezidentus: S. Gegužis 20, T. Dundulis 5, Dr. Graičius 1; į viceprezidentus: V. Kamarauskas 6, A. Matulionis 4, J. K. Maziukna 16; į sekr.: Jurgeliutė 21, K. Steponavičius 4, A. Lesnickas 1; į kas.: T. Paukštis 16, B. Salaveičikas 6, P. Kasparas 4; kasos globėjai: J. M. Danielius 15, P. Jocias 4, M. A. Raginekas 8, J. Kazakevičia 5, J. Overaitis 6, J. Žemantauskas 13, Dr. S. Biežis 4, E. G. Klimas 19, A. Matulaitis 3, ir už 25 prieš 1 delegatu išrinktas P. Marmokas, geras Sandarietis.

Kilo diskusijos kaslink suteiki-mo mandato Dr. J. B. Baltru-

šaitienei, kuri nori važiuoti savo kaštais. Po karštų diskusijų nutarta duoti mandatas 13 balsų prieš 4. Vieni prirudinėjo, kad Baltrušaitienei neesant susirinkime negalima duoti mandatas, o antru tiesiog nurodinėjo, kad Baltrušaitienė priklauso prie kairių, tai gali buti nepagedaujama Seime, kadangi kairių tikslai tik griauti SLA., o ne jį auginti. Bet daugelio nuomonė buvo, kad Baltrušaitienė neis su "Laisvės" ir "Vilnės" pasekėjais, todėl nubalsuota duoti mandatas.

Buvęs Susirinkime.

## Svečių Auka.

Sudeda pagelbos našlaičiams

DETROIT, Mich. Kovo 30 d. pas p. A. Kizą buvo susirinkę keletas pažangesnių Lietuvių pasikalėti ir praleisti ramiai šventadienio vakarą. Tarpe įvairių pasikalbėjimų kilo sumany-mas, ar svečiai negalėtų paaukuoti, pagal išgalę L. M. G. K. prieglaudoms, ir tuojuo p. A. Kizas surinko \$4.25 iš tokio neskaitylingo burelio. Aukojo sekančios ypotos: A. Kizas ir J. Overaitis po \$1.00; E. Petrūtienė, P. Janušis, M. Vaičiulis ir J. Janušis po 50c.; V. Janulis 25c. Kadangi Detroito yra minėtos įstaigos skyrius, tai pinigai yra pasiųsta tiesiog L. M. G. K. į Kauną. Ten Buvęs.

## Amerikos Lietuvių Visuomenę.

Laikinis Vilniaus Lietuvių Komitetas, kaip Vilniaus krašto lietuvių atstovybė, pildydama mus išrinkurios visuomenės valią, šiūniam taria širdingai aciū Amerikos lietuvių visuomenei už tą užuojautą Vilniečiams, kurią mes matome apsireiškiančią Amerikos lietuvių spaudoj, draugijų veikime ir įvairiuose piliečių susirinkimuose, Tuo labiau esame dėkingi, kad ta užuojauta reiškiassi ne vien tik moraline parama mūsų tautiniam ir kultūriniam darbui, kurį varome sunkiausiomis sąlygomis ir aplinkybėmis, bet dar suteikiama rums didelės materialinės pagalbos našlaičių šelpimui, neturtingųjų vaikų švietimui ir kitie-mis reikalams. Pastaruoju laiku tiesiai iš Amerikos gauname aukų gana daug, siunčia atskiri asmenys, organizacijos ir viešų susirinkimų rengėjai ir komitetai. Labai žymiai pakilus brangenybei mūsų krašto, tik ta Amerikiečių pagalba ir padeda mums sumažinti skurdą labdarystės ir švietimo įstaigose.

Iš vietinės visuomenės daug materialinės paramos reikalauti negalime, nes ji dar tebėra ekonominiame skurde ir prislėgta įvairiais mokesniais. Ta visuomenė ateityje tautiniai, kultūriniai ir ekonominiai pakilusi at-

silysins Amerikos lietuviams ir visai tautai už jos paramą. Vilniaus krašto lietuvių gyvi ir jeigu juos ir toliau rems visi laisvieji mūsų broliai ir sesers, tai nieks tos gyvybės negalės apmarinti, mūsų gyvenimas plėtotis ir mes turėsime įgyti visas priderančias kultūrinėmis žmone-mės teises.

Laikinojo Vilniaus Lietuvių Komiteto nariai:

Dr. D. Alseika, pirm., Kun. K. Čibiras, vice-pirm., Kun. Dr. V. Zajackauskas, izdin.,

Mok. S. Kairiukstis, sekr., Kun. Pr. Bieliauskas, Ukini. K. Gaigalas, Kun. Kl. Malukevičius, Mok. S. Matijosaits, D-ras Al. Rymas, D-ras J. Slapelis.

Vilnius, 1924 m., kovo 25 d.

## Mikrobai ir Žmonės.

Kada mikrobai ar perai, kaip jie paprastai vadinami, randa prielankias aplinkybes ir užtek-tinai maisto, jie pradeda daugintis auginti šeimynas, faktinai, dideles šeimynas. Atsitikime ligos perų produktai šių šeimynų augimo yra labai nuodingi. Kada ligos perai įsigauna į žmogaus kūną, ir jei aplinkybės geros, jie tuojuo pradeda augti ir jų nuodai pereina į visą žmogaus kūną. Visi žino kas atsitinka, jei nuodai imami nuolat kartus nuokarto — pavyzdžiui, nikotiną, kurią žmogus įgauna rūkydamas. Kada mažas vaikas mėgina rukti, jis tuojuo apserga, bet jei jis tvirtai eina prie tikslo, greitai laiku gali daug surukti nejausdamas jokių sunkių pasekmių. Ir tai yra dėlto, jei kunui duodama užtektinai laiko, jis gali gaminti užtektinai priešnuodžio, kuris neutraluoja nuodus įgautus į kūną, ir stebuklingu Gamtos surėdymu, jis netik užtektinai gamina, bet daugiau neg reikia.

Tas pats pasidaro kada ligos perai įsigauna į žmogaus kūną ir pradeda gaminti savo nuodus. Jei tik mažai nuodų prigamina ir jei jie nėra labai tvirti, žmogus jaučiasi tik biskį nesveiku ir greit pasveiksta, nes kunas greitai prigamina užtektinai priešnuodžio neutralizuoti nuodus. Bet jei labai daug nuodų arba toksino kaip jis vadinamas, yra ligos perų kunui perduodama, arba jei tas nuodas yra tvirtas, kartais kunas negali padaryti priešnuodžio arba antitoksino užtektinai greitai ir žmogus labai apserga arba miršta.

1894 metais vienas gamtininkas tyrinėdamas difterijos perus surado, kad galima padaryti difterijai antitoksina. Įleidžiant šitą antitoksina į žmogų difteriją sergantį, difterijos nuodai yra neutralizuojami pirmiau neg nuodai gauna progos kunui ir žmogus yra išgelbėtas nuo sunkios kovos su ta liga. Kad taip yra tvirtina faktas, kad pirm at-radimo antitoksino vienas iš dviejų žmonių difterija sergančių miravo. Nuo to laiko mirties skaitlius sumažėjo iki vienė iš dešimties, ir šitie butų išgelbėti, jeigu butų spėjama užtektinai greitai gydyti.

Klausimas gali pakilti, jei difterijos antitoksinas yra taip geras vaistas difterijai, kodėl negalima jo duoti kiekvienam vaikui kada jis mažas, kad pašalinus galimybę kada nors ta liga sirgti? Ant nelaimės antitoksinas ilgai nesilaiko. Už poros savaitių jis pranyksta. Bet yra išrastas budas, kurių manoma bus galima paliosuoti žmones visiškai nuo difterijos. Įleidžiant tris dozas trijų savaitių tarpe, mišinio daryto iš difterijos toksino ir antitoksino vadinamo toksino — antitoksino arba T. A., kunas yra stimuliojamas gaminti užtektinai priešnuodžio, taip kad žmogus yra apsaugotas nuo difterijos visam gyvenimui. Kaip daug geriau yra paklausti tokio persėrgėjimo, kad išvengus ir apsaugojus vaikus nuo tos sunkios ligos.

Karštilgė (typhoid fever) yra kita liga, kurią mokslas išrado galima pergalėti. Jeigu keliauji arba važiuoji į miestą, kur vanduo nėra tyras, saugiausias budas yra pareikalauti nuo gydytojo, kad tau duotų antitoksino nuo karštilgės. Kiekvienas Amerikos kareivis laike didžiojo karo buvo apsaugotas nuo tos ligos. Tokiu būdu, ta liga buvo kariuomenei visai nežinoma.

Raupai, pasiutimas ir žendų užvėrimas yra ligos, kurios taip pat galima antitoksiniu pašalinti.

F. L. I. S.

## 1924, VASARIO MĖNESIO PARINKTŲ PRAMONIŲ DARBAS.

Vasario mėnesyje Jungtinių Valstybių pramonės įstaigose darbas padidėjo 1.2 nuošimčiais — tai pirmutinis abelnas padidėjimas nuo 1923 metų birželio mėnesio, tai paduoda Jungtinių Valstybių Darbo Departamento Statistikos Skyrius. 8,222 įstai-gose, 52 pramonės srityse, 2,693,636 darbininkai vienoj vasario mėnesio savaitėje uždėrbo \$72,552,483. Tose pačiose įstai-gose sausio mėnesį 2,661,233 darbininkai savaitėje teuzdėrbo \$67,970,982. Todėl, darbas padidėjo 6.7 nuošimčiais, o užmokesnis 5.4 nuošimčiais.

Sausio pabaigoj, sezono inventorius sustrauka ir visi pranešimai maždaug rodo, kad darbas eiga pilnu žingsniu. Palyginant panašių įstaigų, sąskaitas sausio ir vasario mėnesiais, darbas vasarį padidėjo iš 52 pramonės įstaigų 36-šiose, algos padidėjo 45 įstai-gose.

Kukraus išdirbystėj padėtis pagerėjo darbi ir algoms padidėjant 40 nuošimčių, kaikuriose kitose išdirbystėse darbas padidėjo nuo 12 iki 25 nuošimčių.

Grupuojant pramonės įstai-gas visose grupėse išimant popieros ir spaudinimo įstai-gas nupuolė, vieno nuošimčio dešimta dalimi, kuomet tabako grupė vietinai, kurioje algos nupuolė. Iš 52, keturiasdešimts penkiose pramonės įstai-gose parodoma per capita algų padidėjimas vasario mėnesij, sulygins su 10 pramonės įstaigų sausio mėnesij.

Palyginant 1924 metų vasario mėnesį su 1923 vasariu, 4,689 įstai-gose darbininkų skaičius padidėjo 221 darbininkų, kuomet algos per capita padidėjo 8.6 nuošimčiais.

Darbo padidėjimas buvo 17 iš 43 pramonės įstaigų, algos-gi padidėjo 31 pramonės įstaigų.

Automobilių pramonėj darbas padidėjo 18 nuošimčių; užmokeskis padidėjo 29 nuošimčiais. Puodų, elektrinių mašinų, geležies ir plieno, kepimo ir pianų pramonėse padidėjo ir darbas ir algos, kuomet vežimų, ratų, gatvekarių dirbimo, čeverių išdirbystėse parodoma ir darbo ir algų mažėjimą.

Grupuojant pramonines įstai-gas, medžio, popierė, maisto, akmens, geležies ir plieno grupėse padidėjo ir darbas ir algos dvylkos mėnesių periode. Chemikalų grupėse tik algos tepakilo.

Septyniasdešimts penki nuošimčiai pramonės įstai-gų dirbo pilną laiką, 22 nuošimčiai dalj, 8 nuošimčiai nedirbo. Tai yra pilno laiko dirbimo padidėjimas 6 nuošimčiais palyginant su sausio mėnesiu. Padidėjimas labiausiai apsiireiskia automobilių, stiklo ir puodų pramonėse.

Algų padidėjimas, pranešama vasario mėnesį 45 įstai-gose ir sumažėjimas 14-koje įstaigų. Tas tepalitet tik mažą darbininkų skaičių.

# Kalendorius

Kiekvieni žmogaus gyvenime yra butinas reikalas turėti Kalendorių, nes Kalendorius tai yra geriausias namų draugas. Šiais metais Sandara kaip tik ir išleido toki kalendorių, kuriame telpa visos mėnesinės dienos su pažymėtais šventųjų vardais bei šventėmis. Taipgi jame telpa daug eilių, apysakų, straipsnių bei daugybė informacijų apie žymiausius pasaulinius įvykius. Taipgi telpa daug paveikslų bei senoviški lietuvių vardai. Kiekvienam Sandariečiui bei "Sandaros" skaitytojui yra patartina įsigyti šį Kalendorių sau ir savo giminei Lietuvoje. Jo kaina tik 25c. Prisiųsk laiškė į dėjęs 25c. arba dvi-centiniais pašto ženkliais, o kalendorius bus prisiųstas Tamistai arba Tamistos giminei Lietuvon. Kas ima nemažiau kaip 10 kalendorių, tam duodame 50%.

"SANDARA"

327 E Street,

So. Boston, Mass.

# T.M. D. Reikalai

## PROTOKOLAS.

TMD. Naujosios Anglijos Apskričio susivazavimas, laikytas balandžio 27 d., 1924 m., Sandaros Svetainė, So. Boston, Mass. SESIJA I.

- 1) Susivaziavimą atidarė pirmininkas J. P. Tuinila, 1 val. po piet.
- 2) Posėdžio pirm. likosi išrinktas J. P. Tuinila, rašt. S. S. Baronas.
- 3) Pirm. paliepus, užsiregistravo sekanti delegatai:  
81 kp., J. P. Tuinila, V. P. Jankus, A. Bendoraitis.  
85 kp., F. Bogužis, J. Medžiuskas, S. S. Baronas, J. Štukas.  
111 kp. Petras Bolys.  
36 kp., J. M. Pečiulis.
- 4) Skaityta pereito susirinkimo protokolas, vienbalsiai priimtas.
- 5) Naujosios Anglijos Apskričio valdybos raportai priimti.
- 6) Inešta ir nutarta, kad nauji sumanymai arba rezolucijos, kurios paliečia visą organizaciją, būtų išdiskusotos ir pasiūstos visuotinam seimui.  
Sumanymai buvo:  
a) Kad TMD. stengtusi išleisti anglų kalboje lietuvių literatūros išmesnius veikalus, kurie suteiktų pamatinį pažinimą lietuvių kultūros ir jų papročių.  
b) Kad TMD. imtųsi aktyvio darbo ir suorganizuotų lietuvių jaunuomenę Amerikoje po priežiūra TMD. kuopų ir apskričių. Butent: tvirti Lietuviškai-Angliškų skyrius.  
c) Kad TMD. Apskričiai būtų gerai patvarkyti ir kad kiekvienas apskritys išsivieškintų sau organizatorių, kuris du arba tris sykius į metus aplankytų apskričio kuopas, atgaivintų nusilpnėjusias, sutvėrtų naujas ir taip toliau.  
d) Kad TMD. narių mokesčiai būtų pakelta, t. y. metinės duoklės.  
e) Kad TMD. Centralė valdyba stengtusi išleisti knygas, kurios būtų vertėje metinės narių mokesties.
- 7) Inešta, kad būtų pasiūsta visuotinam seimui rezolucija išreiškianti griežtą nusistatymą, jog TMD. jokiu būdu nesusedėtų su Kultūros Bendrove, Lietuvoje, nes tas užkentų TMD. organizacijai. Inešimas likosi paremtas keturiais balsais, kiti susilaikė nuo balsavimo.
- 8) Skaityta laiškas nuo 7-tos kuopos Lawrence, Mass., kuriame daug buvo gerų kuopos tarymų ir reikalavimų. Laiškas priimtas.
- 9) Skaityta ir priimta patarimo ir linkėjimo laiškas nuo TMD. centralio rašt. Jono Sekio.
- 10) Mirusiam N. A. Apskričio rašt. J. Pašakarniui susivaziavimas išreiškė pagarbą atsistojimu.
- 11) Nutarta rengtis prie apvaikšiojimo Dr. Kudirkos 25 metų Jubilėjaus ir paminėjimo 20 metų sukaktuvių atgavimo spaudos.
- 12) Naujosios Anglijos Apskričio raštininkas išrinktas S. S. Baronas.
- 13) Sekantį Apskričio susivaziavimą nutarta laikyti Boston, Mass. Laiko paskelbimas palikta valdybai.
- 14) Posėdis uždarys 5 val. vakare.  
Pirm. J. P. Tuinila,  
Rašt. S. S. Baronas.

Iš TMD. KUOPŲ VEIKIMO.  
Cambridge, Mass. TMD. 55 kp. atgijo ir jau pradėjo veikti. Kuopos valdyba susideda iš šių narių: pirm. Juozas Versiackas, 987 Cambridge St., pirm. pagalb. V. A. Visminas, 7 Broadway Ter., fin. rašt. Steponas Jenelunas, 33 Mercer St., So. Boston, prot. rašt. K. Sidabras, 56 Cherry St., Cambridge, Mass.

Atgijusių TMD. 55 kp. Centro Valdyba sveikina ir linki jai daug pasisekimo darbuotis tarp Cambridge lietuvių.

## NAUJI NARIAI.

Prie 20 kuopos Cleveland, O.: Semoliunas J. Dr., žuris P. J.  
Prie 68 kp. Detroit, Mich.: Rimkus Stasys, Kriugžda J.  
Prie 50 kp. Worcester, Mass.: Bartuševičius S., Damijonaitis A., Gogas K., Januškevičius J., Joniškis Pranas, Glavickas Rokas, Vaškus Ant., Pesys K., Dirvelis J., Bernotienė A.  
Prie 20 kp. Cleveland, O.: Zdanis A., žuris J., Zubinas Pr., Miščigas J., Brazauskas J., Brazys J., Ruginis K., Polteris J., Petraitis C. F., Tirva V., Samuolis A.

New Kensington, Pa. pavienis Antanas Bačėnas. (Pastarasis rašo prielankų laišką ir tikisi, kad su laiku jam pasiseks sutverti TMD. kuopą. Pil. Bačėnui Centro Valdyba velija daug energijos ir gerų norų pasidaruoti tarp vietos lietuvių ir sutverti TMD. kuopą kaip pažangos ir mokslo burę.)

Iš Waterbury, Conn. rašo senas mūsų veikėjas Jonas Zemančauskas, kad jis dar atgis ir pasidaruos, kad sutvirtinus pakrikusią 5 kuopą.

Taip pat rašo iš Newark, N. J. p. A. Žugžda, kad jis irgi pasidaruos ir atgaivins TMD. kuopą. Visiems Centro Valdyba reiškia didelį ačiū ir linki daug energijos mūsų kultūros darbuose.

Iš Milwaukee, Wis. 60 kp. raštininkė p. St. Beržanskienė rašo, kad prie kuopos tapo įvesta pašalpos skyrius "ir turime viltį — rašo minimoji sekretorė — šiek tiek daugiau darbuotis negu iki šiol, ką trumpoje ateityje išgirsite nuo mūsų."

60 kuopos pavyzdys yra labai pagirtinas ir jis reikia labai remti visiems Milwaukee, Wis. lietuviams. Sale kulturnės ir apšvietos draugijos turėsite pašalpos skyrių ir įvairiose nelaimėse turėsite pašalpą ir nesveikatoje aprūpinimą.

Aptiekininkas P. A. Jatul (Jatulevičius, 811 Washington St., Stoughton, Mass.) rašo, kad Stoughtone mėgins sutverti TMD. kuopą. Pasiūsta yra literatūros ir gerb. aptiekininkas pasizadėjo pasidaruoti. Prijaučiantieji TMD. draugai malonesite susinėsti su P. A. Jatulevičium ir kuogreičiau sutverti TMD. kuopą. Penki nariai gali išpradžią sudaryti kuopą. Susitvėrus kuopai bus tuoj pasiūsta daugiau literatūros ir suteikta prisirašiusiems nariams TMD. knygu.

B. K. Balutis, tarnaujans Lietuvos Valstybei Kaune, ir kuris buvo TMD. pirmininku, tais laikais kada buvo leidžiami Kudirkos Raštai (sekretorium buvo Jonas Dagis-Sekys, dabartinis TMD. sekretorius) rašo TMD. sekretoriui laišką, kuriame prašo, kad jisai kiek galėdamas pasidaruotų reikale Lietuvos Studentų Delegacijos — pp. Marčiulionio ir Banaičio, kurie atstovauja tautininkų studentų korporaciją Lietuvos universitete. Ir sekretorius, iki šiol kiek galėjo tiek jiems gelbėjo (ant vietos Lawrence), bet kad iki šiol dar mūsų organo skyriuje nebuvo apie minimą studentų korporaciją rašyta, taigi šiuo kreipiuisi į visas TMD. kuopas, kad jos kiek galėdamas, kur tik studentai bus, jiems prieleibti surengime prakalbų. Studentai yra pažangūs, pirmieji ir jų pastatytasai namas bus studentu, o ne davatkų-vienuočių. kuriems renka aukas kun. Garmus ir kiti iš kademų abazų. Tautininkų namas Kaune bus studen-

ty bepartvyių rankose ir jisai priglaus nevieną neturtingą moksleivį-studentą. Studentija, kaip lygiai ir armija arba Lietuvos šauliai turi būti bepartvyūs pakol nepabaigs mokslą ir neatsieks savo tikslo. Apie bepartvyumą armijoje ir šauliuose plačiai rašo "Lietuvos žinios," kurios yra Valstiečių Liaudininkų rankose ir kurios pranešė amerikiečiams, jog tautininkai studentai: Marčiulionis ir Banaitis nepriklausą V. Liaudininkų partijai. Tas patsai yra ir su moksleiviais: pakol jie mokslą nepabaigs jiems geriausia partijoje nesimaišyti. Bet kiek mus pasiekia žinios, kad Tautininkų Studentų Korporacija yra pažangiose rankose (ne kunigų ir davatkų) ir užtai mūsų amerikiečių lietuvių priedermė studentams padėti jų darbuose ir kur tik jie atsilankys jiems pagalbėti jų misijai.

"Sandaros" Nr. 11 TMD pirm. rašydamas apie mūsų reikalus, ypač spaudą Wells'o Istorijos ir apie to veikalą iliustracijas sakė: ilgų jieskojimu ir gaisinimu galutinai sumaniau, jog artisto reikia jieskoti Lietuvoj, kad sutaptų pinigu." Kad šiuos žodžius but pasakęs sekretorius, tai galima but tikėti, nes tik sekretorius matydams, kad su piešiniais vėlinama parašė Račkauskui į Lietuvą (Račk. tada buvo Lietuvoje), kad pasišnekėtų su Rimša, Galaune ir kitais Lietuvos artistais, kad jie galėtų padaryti visus braizinius, ir kad mums praneštų jų kainą. Račkauskas tą ir padarė. Pažymiu šį faktelį dėlto, kad ir spauda Wells'o Istorijos labai susivėlino, kad sekretorius pasitiekė pirmininku ir tik apie Naujus Metus pamatęs, kad dar darbas nepradėtas jau pats vienas pradėjo rašinėtis su Račkausku ir "Kultura" ir kaip dabar jau matosi, kad bus priesita prie rezultatų. Račkausko laišką iš kovo 11 d. (Kultūros kovo 4 d.) žymina:

"Kultūros B-vė spaudina 3000 egz. trijuose tomuose, po 3000 egz. kiekvieno tomo, — iš jų 2000 egz. apdaryti audeko viršais, ir 1000 egz. storo popieriaus viršais. Už visą darbą TMD moka \$4,500 ratomis. Klišių pa-

darymą apmoka TMD. po 20-30 liet. centų kvodr. centim. Kulturo B-vė atsispaudžia sau numatytą skaičių egz. ir atsilygina su TMD. savo laidos knygomis.

Ir šiuos Račkausko pasiūlymus TMD. C. V. nariai (sekretorius, izdininkas, kasininkas ir lit. kom. nariai: Vyt. Širvydas ir S. E. Vitaitis, tik šiuo laiku man berašant dar negauta žinios nuo pirmininko) priima ir bebabejo pirmasis tomas bus gatavas viduryje vasaros. Patsai TMD. dabartinis sekretorius gegužės 6 d. važiuoja į Lietuvą ir stengsis, kad darbas pirmojo tomo eity sparciai, ir kad nariai TMD. jau gautų kuogreičiau. Taipgi už tą skaitlių "Pasaulio Istorijos" ką "Kultura" sau atsispaudins, TMD. nariai gaus už pirmąjį tomą Rubakino "Iš Tamsios Praeities" ir šviesią Ateitį," ir Mark Twain'o "Princas ir Elgeta" (aš stengsiuos vieton pastarojo gauti St. Brašiškio "Raštą," nes tai begalo puikus veikalas. Dėl antrojo ir trečiojo tomo, tai jau pasirinks sau veikalus iš Kultūros naujoji TMD. Valdyba). Taigi, darbuojantis Centro Valdybai, ypač man, nariai TMD. gaus nemažai gerų raštų — knygų. J. Sekys.

Trindamas su Ruffles  
Ištrinsi Fleiskanas Laak.  
Nėsti, nėsti visą dieną — jis net stotiesi ir kur tu pleiskani tiek knasi! Jūs daugiau jūs kasote, jūs daugiau pleiskani išonla iš jūsų galvos, enteriai jūsų drabužis, doro nematomo kiekvienam artį jūs esate, ir vis neapkaunat nėsti!



Ruffles  
tai prašins. Ruffles yra toniku galvos odai ir plaukams. Ruffles yra pleiskanų naikintojas su jautliomis pasakėmis.  
Ir tame nėra jokios paslapties. Ruffles yra sudarytas gabijų ir patvėrusių kemkų, kurie išdirio formų specialiai paskirta smalkinimui pleiskanų perų — ir Ruffles atlieka savo darbi.  
Pamėginkit bonka! Įtrinkit truputį Ruffles į savo galvos odą kasdien apie per savaitę laiko. O komet pleiskanos jau išnyks, tuomet naudokit kartą nuo karto ir pleiskanos jus daugiau niekuomet nekankins! Tik 66c. už bonką. Galima gauti apiekoje.  
F. A. RICHTER & CO.  
104-114 So. 4th St., Brooklyn, N. Y.

Išvažiuoju  
Išvažiuoju Lietuvon, todėliparduodu savo Grand Parlor pianą, vertės apie 2 tukstančių dol. ir taipgi baldus (rakandus). Parsiduoda ir mano namas. Atsiklaust Agenturoj A. Ivaškevičiaus.  
**Mikas Petrauskas**  
769 Broadway, So. Boston, Mass.

GERIAUSIA LIETUVIŠKA AGENTURA  
Parduodam, sumainom namus, ukas, biznesius ir visokią privatšką nuosavybę, taipgi skolinam pinigūs, perkam ir parduodam MORGICIUS. Apdraudžiame (Inšurimam) visoki turtą nuo ugnies ir nuo visokių nelaimių. Mes visiems suteikiame greitą ir teisingą patarnavimą. Taigi visais viršminėtais reikalais kreipkitės pas  
OLSEN'S REALTY COMPANY  
409 W. Broadway, Room 3, So. Boston, Mass.  
Tel. So. Boston 0243. Savininkas D. J. OLSEIKA.

Lietuviška Aptieka  
Jeigu norite teisingų vaistų ir nužemintom kainom, tai visada eikite ant 100 Salem St., kur rasite visokių Amerikos vaistų ir Europiškų ir visokių lietuviškų šaknu.  
Mes laikome užtikrintas gyduoles nuo visokių ligų, kaip tai: nuo galvos skaudėjimo, nuo užsėnjusio reumatizmo, nuo nusilpnėjimo stropų, naujo valimui, nuo uždėgimo plaučių, nuo kosulio ir visokių kitų ligų. Taipgi turime nuo visokių slaptingų ligų ir geriausias vaistus suteikiame, nuo patukimo del vyrų ir moterų. Atsiminkit jeigu pirksite pas mus, suėdysite pinigūs ir sveikats. Ateikite pas mus, o mes jums patarnausime kuogreičiau. Pažankit geriausiasis daktarus per telefoną visai uždyka.  
**D. CABITT.**  
TON, MASS. 100 SALEM STREET.

**NEUSIGASKIT — JIS TIK IEŠKO BAMBINO** Kaina 35c. apskriose

Jis žino kur motina laiko Bambino, jis žino, kad jis jo nori. Kudikiui Bambino reikia tiek, kiek išemimas iš šėpos skanios vaisių kešės.

**BAMBINO**  
Ireg. S. V. Pat. Bur  
yra nepavojingas—pasekmingas—saldus skonio vidurių paluosuotojas.  
Kudikiui mėgsta jį. Jie net prašo daugiau.  
Jei jusy kudikis neramus, turi aptrauktą liežuvį, negali ramiai miegoti, labai verkia tarsi skausmų kankinanmas, tai išvalykite jo sistemą su lengvu vidurių paluosuotoju, tokiu kaip Bambino. Jis jims su noru ir daug geriau jausis nuo jo. Į kelias valandas nemalonūs simptomai turės pranykti.

F. AD. RICHTER & CO., 104-114 So. 4th Street, BROOKLYN, N. Y.

**Lietuvos Albumas**

Didelė 435 puslapių knyga, kurioje 288 puslapiai viet tik paveikslų įvairių Lietuvos profesosakų bei veikėjų, butent: profesorių, advokatų, gydytojų, kompozitorių, dailininkų, generolų, karininkų, vyskupų, kunigų bei kitaip įvairių grupių. Gi kiti 147 puslapiai, tai aprašymas kai kurių veikėjų gyvenimų. Ši knyga yra labai graži ir naudinga kiekvienam. Jos kaina tik \$3.50. Reikalsudami siųskite ir pinigūs adresuodami:

SANDARA,  
327 E St., So. Boston 27, Mass.

"DIRVA" PERSIKĖLĖ NAUJON VIETON.

**"DIRVA"**

Mokslo, Literatūros ir Politikos Sąvaitraštis  
Išėina Penktadieniais, 8 puslapių, didelio formato, visuomenės laikraštis.

Prenumerata metams .... \$2.00  
Lietuon metams ..... \$3.00  
Pusei metų pusė kainos.

"Dirvos" Agentura Siunčia Pinigus į Lietuvą ir Partraukia Gimines į Ameriką.

"DIRVA" Cleveland, Ohio.  
3352 Superior Ave.

**SUSIVIENIJMAS LIET. AMERIKOJ**

DIDŽIAUSIA LIETUVIŲ APDRAUDOS IR PAŠALPOS ORGANIZACIJA SUVIENYTOSE VALSTIJOSE, KURIOS TURTAS ARTI \$500,000.00.

Nuo susiorganizavimo iki šiam laikui išmokėta \$248,887.86 pomirtinių. Pašalpų išmokėta \$247,687.15.

SLA. kuopos randasi visuose didesniuose miestuose. Nariai primamai nuo 18 iki 50 m. amliu. Visi nariai gauna laikraštį "Tevynė" dovana ir taipgi gauna SLA. išleistas knygas už pusę kainos.  
Pomirtinės skyriai — \$150, 300, 600 ir 1,000.  
Pašalpos skyriai — \$6.00, 9.00, ir 12.00 į savaitę.  
platesnių informacijų kreipkitės šiuo adresu:  
LITHUANIAN ALLIANCE OF AMERICA.  
307 W. 30-th Street, New York, N. Y.

NAUJAS SĄVAITINIS AM. LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS.

**"VARPAS"**

EINA KAS ŠEŠTADIENIS.  
Kaina metams Sur. Valst. \$2.00  
Pusei metų ..... 1.00  
Užsienyj ir Lietuvoj met. 3.00  
Pusei metų ..... 1.50

Jeji nori pasiskaityti tikrų ir teisingų žinių, tai skaityk "VARPĄ," kuris, nieko neužkabinėdamas, paduoda ir nušviečia tik įvykius. Įdėk į konvertą dvidolerinę (\$2.00) ir pasiųsk "Varpo" Administracijai, o gausi jį.  
"V—A—R—P—A—S"  
3251 So. Halsted St., Chicago, Ill.  
Tel. Yards 1234.

**NAUJIENOS**

Pirmas didžiausias ir geriausias dienraštis pasaulyje. NAUJIENAS leidžia darbe žmonėms darbe žmonėms.  
NAUJIENŲ Metinė Biainė Knyga ir Almanakas, 1923 m. su 20,000 informacijomis DYKAI tiems, kurie užsipremeruose NAUJIENAS.  
NAUJIENŲ kaina metams Amerikoje \$7.00. Lietuvoje \$8.00.

NAUJIENOS  
1739 S. HALSTED ST., CHICAGO, ILL.

## Vietos žinios.

### EGLE, ŽALČIŲ KARALIENĖ

Ištikro didis džiaugsmas ima matant mūsų brolius gabijiečius su gerb. komp. M. Petrausku priešakyje dirbant tokį gražų darbą dailės srityje. Išleidimas ir pastatymas tokios operos, kaip kad "Eglė Žalčių Karalienė," tai ištikrųjų yra milžiniškas darbas ir ne bile kas gali jį atlikti. Žinoma, "Gabija" pasikvietė į pagalbą ir geresniuosiu apie linkės dainininkus bei dainininkes svarbesnėna rolesna, Kadangi, vadovaujamoji žalčio rolė, mes Amerikoje veiks neturim tenono, kuris galėtų tinkamai atlikti, tad "Gabijai" prašant, geriamas komp. M. Petrauskas apsiėmė patsai ją lost, o savo vieton t. y. vadovaut tame vakare pakvietė Naujos Anglijos Konservatorijos profesorių Stuart Mason ir garsų pianistą p. William Burbank prigelbėti laike repeticijų. Darbas eina ko puikiausiai. Pas visus didžiausia energija. Ypač daug energijos priduo, kada su pasišventimu drauge dirba toki žmonės, kaip kad Naujos Anglijos Konservatorijos prof. Mason ir kiti.

Turiu pasakyti, kad šios operos pastatymas bus neužmirštini dalyku, kaip vietos, taip ir apylinkės lietuviams dėl kelių priežasčių, t. y. kad pirmoji tokia didelė opera, lydint didžiajai Symfonijos Orchestrai, pirmu kartu bus statoma ir kad turėsime progą pamatyt pirmu ir gal paskutiniu kartu dalyvaujant scenoje visų mus mylimą dainininką, ir šios operos autorių, gerb. komp. Miką Petrauską vadovaujancioje rolėje. Tai ištikrųjų bus nepaprastas dalykas.

Apie kitus artistas, manau, pakalbėsime kitą kartą. Šiuom tarpu turiu priminti, kad opera bus statoma gegužės 30 d. Broadway Teatre, pradžiai lygiai 2 val. po pietų. Bilietus jau galima gaut, kas ir patartina pasirupint iš kalno, nes vėliaus už tuos pačius pinigus reikės prastesnėje vietoje sėdēt.

M. B. Muzikutis.

### SVEČIAI.

Šią savaitę Sandaros Redakcija ir Adm. atlanke gerb. Karpavičiai, iš Cleveland, Ohio. Jie Bostoną pasiekē net pereinā šeštadienį, kur atlanke savo gimines Bostono apylinkėje ir Providence, R. I. ir bus Sandaros ir TMD. Seimuose, Worcester, Mass., kaip atstovai nuo Clevelando kuopų.

### BOSTONIEČIAI RENGIASI SEIMAN.

Bostono Sandariečiai su dideliu smarkumu rengiasi Sandaros Seiman. Budami ant vietos prie Organo ir matydami tikrą padėtį beabejo galės padaryti geriausias įnešimus, kurie žymiai galės pakelti mūsų organizaciją. Taipgi tenka girdėti, kad gan žymių ir svarbių įnešimų priduos ir kitos Sandaros kuopos, kas parodo, kad Sandariečiai yra rimtai susidomėję savo reikalais ir su šiuom seimu labai daug ko gero įneš.

Taipgi Bostono Sandariečiai rengiasi ir pasveikinti Dešimtąjį Sandaros Seimą suteikdami jam ir dovaną. Taipgi teko girdėti, kad pasveikinimų su dovanomis prisiūs ir kitos kuopos, dabar lieka klausimas: kuri kuopa užims pirmąją vietą.

### SKUNDŽIASI DĖL APIPLĒŠIMO.

Tulas David Polsky, 43 Westwood St., Dorchester, Mass. skundžiasi policijai, kad Harry Mazor su savo motere jį apiplēšė. Jis sako, kad dėl Mazoro tulas laikas paskolines \$100, gi kada pareikalavo nuo jo grąžinti, tai Mazor jam davę čekį, kurį su-

grįžęs iš Bostono Banko su pastaba, kad to čekio pakeitimui nėra pinigų. Tada jis nuėjęs pas Mazor ir namą ir pranešęs apie tai, Mazoro moteris grėbusi jam už gerklės ir pradėjusi smaugti. G. Mazor pagavęs iš jo rankos tą čekį ir dar jo pinigų \$164. Atėmus pinigus, Mazor moteris pagrėbus nuo stalo didelį peilį ir paprašius, kad jis kaip gali greit išsinešdintų.

Policija paklausė Polskio skundą ir Mazor iki teismo padėjo po \$5,000 kaucijos.

### SANDAROS PRAKALBOS.

Pereitą sekmadienį, gegužės 4 d., Lietuvių Svetainėje So. Bostone buvo prakalbos, parengtos A. L. T. Sandaros 7-os ir moterų 78-os kuopų. Žmonių išpardžiū buvo neperdaugiausia, bet vėliau, pasibaigus kitiems susirinkimams, priėjo pilnokai. Kalbėjo "Sandaros" redaktorius V. J. Šliakys ir A. L. T. Sandaros prezidentas J. W. Liutas. Buvo paašškinta apie bylą, kurią kun. Garmus užvedė prieš "Sandarą." Ir redaktoriaus Šliakio trumpeje ir prezidento Liuto ilgoje kalboje buvo nurodyta, kad ši byla yra ne kas kitas, kaip tik klerikalų pirmas žygis, kad sulaužyti Sandarą, kuri neduoda jiems liuosų rankų pavergti nemastančių žmonelių.

Prakalbose buvo renkamose aukos "Apsigynimo Komitetui" vestī bylą, kurią kun. Garmus užtraukē. Kolektoriams M. Stakėnas ir Ona Bendoraitė surinko: G. Ivaškevičia \$2 ir po dolerį M. Stakėnas, G. Palaima, A. Grubinskas, K. Vileišis, XXX — viso su smulkiais aukomis \$9.11.

Ona Palubeckienė surinko po 1 dol. nuo šių: S. J. Jakubauskas, Sungaila, Petrauskas, Sedlevičius, A. Jankauskas, Norkunas ir O. Palubeckienė, smulkių \$3.73, drauge \$11.73.

Taipgi viso šīame susirinkime "Apsigynimo Komitetui" sudėta \$20.87.

Dalyvavę Prakalbose.

### PARSIDUODA

3 šeimynų namas su mėsos ir groserių krautuve geriausioj biznio vietoj; dėl priežasties ligos savininkas yra priverstas parduoti už \$16,500 ant lengvų išlygų.

Ir vėl 3 šeimynų, 17 kambarių namas su visais improvementais, patogiausioj vietoj So. Bostone; savininkas gyvena per toli, todėl parduota už \$7200.

A. IVAS,

361 Broadway, So. Boston, Mass

### Stogdengiai (Roofers)

Per 30 metų užganėdinom kiekvieną kostumerį, mes gvarantuojam (guarantee) savo darbą visados. Kreipkitės į

LITHUANIAN AGENCY

361 W. Broadway,

Tel. S. Boston 0605.

So. Boston, Mass.

### Lietuvių Geležinė Krautuvė

Viena iš didžiausių geležinių daiktų Krautuvė So. Bostone, kurioje galima gauti visokių geležinių įrankių, Ablių, Kalty, Gražtų, Peilių, ir visokių kitokių įrankių, kurie tik yra žmogui reikalingi.

SPECIALIAI visokių įvairiausių rušies Pentų, Vanišių ir šlakio. Pasiūnciame geriausius patyrusius Pentorius, Karpenterius ir Plumerius, kurie aptaiso ir apipentina namus.

Užlaikome langams ir durims sietukų, tvoroms ir vištinčiams aptverti visokių dratų. Visokių Galvanizuotų ir Kaparinių Boilerių, Vandenio, Geso ir Štymo paipų; gėsi- nių Pečių, Grėblių, Šakių ir Lopėtų.

Viskas parsiduoda prieinamiausiomis kainoms.

Užsakymus primame per telefoną ir per laiškus.

Reikalė kreipkitės šiom antrašu:

SO. BOSTON HARDWARE CO.

379 Broadway, Tel. S. Boston 0122. So. Boston, Mass.

JONAS KLIMAS ir PETRAS BOLYS, Savininkai.

### Ukes-Farmos

200 akru, apie 30 dirbamos lygios be akmenų žemės. Didelis miškas apie 300 kortų kietų medžių dėl malkų ir pušų dėl lentų apie 100 tukstančių pėdų. 7 kambarių stuba, 2 kutės ant "state road", 2 mylios į miestuką ir fabrikus. Upelis teka per farmą ir randasi visokių žuvų. Prekė tik \$2,900, įmokēt \$1,900. Šita farma yra dusyk tiek verta.

80 akru, 30 dirbamos žemės kita ganykla ir miškas. 7 kambarių stuba su šiluma, elektrikos šviėsa ir bėgantis vanduo ir kutė, 12 karvių, 2 arkliai, vištininkas, 60 vištų, 2 antys, 3 žąsys, vežimas, bagė, pakinkai ir kiti farmos įrankiai, viena mylia į miestuką, prie "state road." Pieną parduoda kvortom, paranki vieta, nes miestuki yra fabrikų daugiausia audeklinės. Parduoda už \$8,500; įmokēt \$3,500. (20)

A. IVAS,

110 Tremont St., Boston, Room 508. Tel. Main 6467.

### REIKALINGA

-Reikalinga mergina arba pavienė moteris dirbti namuose lietuvių šeimynoje. Puikus kambarys, valgis ir \$10.00 savaitinės algos. Kreipkitės į Sandaros Administraciją, 327 E St., So. Boston, Mass.

### REIKALINGAS

Jaunas vaikas tarp 16 ir 20 metų, dirbti ofise ir mokyti biznio.

A. IVAS.

361 Broadway, So. Boston, Mass

### LIETUVIŠKA VALGOMŲ DAIKTŲ KRAUTUVĖ.

Pas mus galima gauti švairiai užlaikomas visokias mėsas ir kitokius valgomus daiktus. Kainos pigios, patarnavimas geras. Kviečiame lietuvius atsilankyti. (18)

A. P. WILKINS

725 E. 7th St.,

So. Boston, Mass.

Tel. S. B. 2385-R.

### LIETUVIS GRABORIUS

Šiuomi pranešu vietos ir apylinkės lietuviams, jog laidotuves aprupinu kogeriausiai ir už pigiausią kainą negu kiti. Į apylinkius miestukus važiuoju ir už tai nieko nerokuoju. Dieną ar naktį kreipkitės šiuom antrašu:

P. J. AKUNEVICIUS.

258 W. Broadway,

So. Boston, Mass.

Office Tel. 381.

Gyvenimo Tel. 2024-J.

## Persikraustymo Išpardavimas jau Prasidėjo.

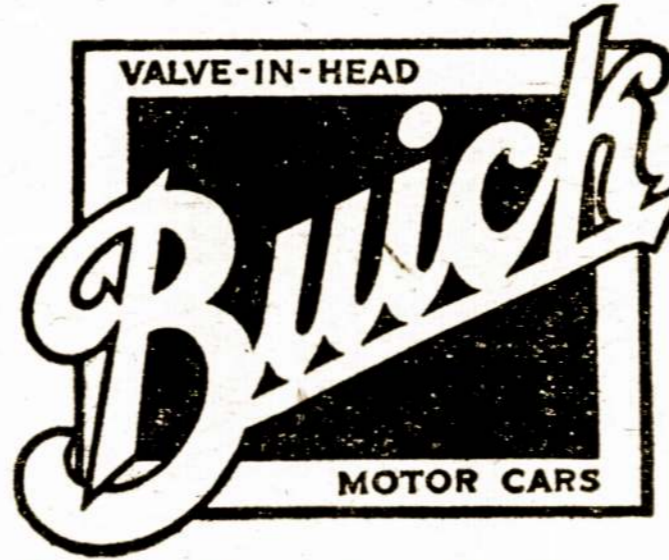
LIETUVIŲ RAKANDŲ KRAUTUVĖJE

268 West Broadway, South Boston, Mass.

Mūsų krautuvė, turėjusi gerą pasisekimą nuo pat savo įsteigimo 1916 m., jautėsi perankštai dabartinėje vietoje. Kraustomės į dvigubai didesnę vietą po Nr. 326—328 W. Broadway. Tos priežasties dėlei senąjį staką parduodame žymiai papigintomis kainomis. Visus lietuvius kviečiame ta proga pasinaudoti. Pasakykite apie tai visiems savo kaimynams, pažįstamiems ir draugams.

ANTANAS AŠMENSKAS, Vedėjas.

## Naujų ir Senų Automobiliu Krautuvė



Parduodame naujausius Buick automobilius su 6 breikais, (matorzais) puikiausios, tvirtiausios mašinos ant kelio. Galima su Buick lengvai pradėti važiuoti ir lengvai sustabdyti. Nemokantis važiuoti gal lengvai išmokyti ir su mūsų pagalba galima greitai gauti leidimą (license) važiuoti automobiliu.

Prekė naujiem Buickam nuo \$1070 iki \$3000. Vartotos ir parduotose mašinos nuo \$100 iki \$1200.

Parduodame ant lengvų išmokėjimų ir labai greitai išmokiname važiuoti.

Taipgi parduodame baterijas, Radio ir visokius automobilių reikmenų, taijerų, tubų ir tt. pigiau negu kur kitur mieste galima pirkti ir taisome mašinas nebrangiai ir atsakančiai. Ekspertai mekanikai padaro ištyrimą (test) ant mašinų ir baterijų visiems dykai Lietuvių Garadžiuje ir automobilių krautuvėse. (21)

### MOTOR SALES CO.

BUICK SALES AND SERVICE

541—545 E. Broadway, South Boston, Mass.

Tel. So. Boston 0376 ir 1370.

## Lietuvis Siuvejas

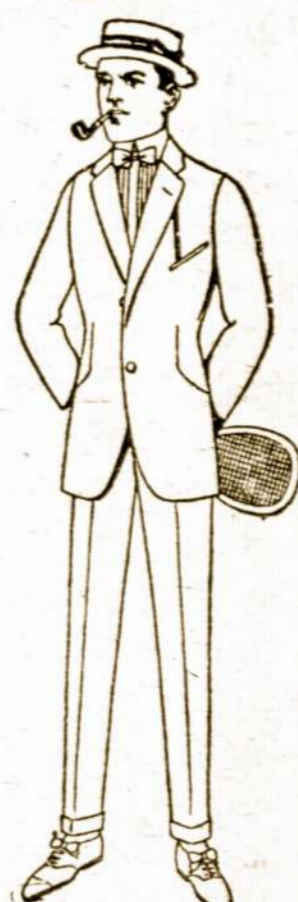


M. J. Neciackas

Siuвам geriausiai ir naujausios mados vyrams drapanas, pataisom, išvalom ir nudažom. Kas norite turėti geras ir naujausios mados drapanas, ateikite pas mus po numeriu

247 D St.,

So. Boston, Mass.



## Farmos - Ukės

160 akru žemės, didelis sodas, stuba 13 kambarių, kutė 14x80 pėdų, silo kubilas, garadžius, vištininkai, 3 arkliai, 10 karvių, 3 veršiai, 20 tonų šieno, mėslių kratoma mašina, trokas, plugai, akėčios, drapakai ir kiti ukės įrankiai, kurie yra reikalingi dėl ukės. Tik 18 mylių iš Bostono. Savininkas parduos pigiai arba pamainys į namus Bostone.

60 akru žemės arti Bulivardo su puikiais namais, krautuvė ir 12 kambarių su vania namas, elektros šviėsa ir šiluma, didelė kutė, silo kubilas, 2 karvės, 1 arkllys, vištininkai ir 50 vištų, gazoninė tanka. Savininkas išvažiuoja ir ukė turi but greitai parduota, prekė \$8000 ir labai lengvos išlygos. Vieta arti prie stoties ir netoli iš Bostono.

5 akru žemės, nauja stuba, 5 kambarių kutė, garadžius, 1 karvė, veršis, vištų, ančių, sodas, prekė \$4750 ir lengvos išlygos. Vienas fėras iš Bostono.

Turim ir daug kitų ukų ant greito pardavimo, kur galima pirkti daug pigiau negu jos ištikrųjų yra vertos.

J. Balušaitis

361 West Broadway, arba 337 West Third St.,

SO. BOSTON, MASS.

Telephone: S. Boston 0418-R. arba S. B. 0605.

### SOKIAI!

Kas subatos vakaras, Lietuvių Salėje, kamp. E ir Silver St., So. Boston, Mass. Gražina puiki Kazimiero Vaitkaus Orchestra.

### Paskolos.

Perkame ir parduodame mortgadžius, taipgi duodame ir randame paskolas ant namų.

A. IVAS.

110 Tremont St., Room 508, Boston, Mass.

### Geriausia Pirkti

Perkam, parduodam ir išmainom: namus, farmas ir kitokią nuosavybę. Apdraudžiame nuo nelaimių automobilius. Taipgi taisom ir pentinam namus iš vidaus ir iš lauko, darbą atliekame greitai ir gerai. Viršminėtai reikalais kreipkitės į

N. E. Real Estate and Insurance Agency.

M. J. KASTANT

Innman Bldg. Innman Sq.,

Room 4, Cambridge, Mass.

Tel. Univ. 1127-R.

Vienatinė Lietuviška Bostone

### APTIEKA

Receptus sutaismo Europos ir Amerikos Daktarų. Užlaikom visokius vaistus, nuo įvairių ligų. Taipgi visokias šaknis, žoles ir žiedus. Tikra Lietuviška Trejanka 50c.

Priimūnciame Vaistus ir per paštą.

Oficialiai įgaliotiniai Lietuvos "VAISTLIJOS."

Jeigu kokių nors vaistų negautomet kitur, rašykite pas mus, mes turime. Atsakymai prisiūskite pašto ženkleį.

K. ŠIDLAUSKAS

Provizorius.

373 W. Broadway.

So. Boston, Mass.

### Dr. Paul J. Jakmauh

(Jakimavičius)

Priėmimo valandos: nuo 2 iki 3 val. po pietų ir nuo 7 iki 8 val. vakare.

509 Broadway, Kampas G St.,

So. Boston, Mass.

Telephone South Boston, 502

### Mūsų Daryti Paveikslai Visiems Patinka.

JURGIS STUKAS

Fotografas.

Padarome dailius paveikslus: Vestuvių, šeimynų ir Pavienių. Užlaikom visokios rušies rėmus ir darom didelius paveikslus.

453 Broadway,

So. Boston, Mass.

Tel. So. Boston 0464-J.

Tel. So. Boston 3520

Namų Tel. Aspinwall 9870

ADVOKATAS

### A. O. ŠALNA (SHALNA)

LIETUVIS ADVOKATAS

Baigęs du Universitetu Cornell University su A. B. G. Waington Univ. su LL. B.

"Darbininke" Name (antros lubos)

366 W. Broadway, So. Boston.

### Dr. H. M. Landau

GYDYTOJAS, CHIRURGAS

220 Hanover St. Boston, Mass

Telefonas Richmond 0380

Specialistas vyrų ir moterų slaptų ir chroniškių ligų.

Valandos: nuo 9 ryte iki 8 vakare. Nedėdieniais iki 5 v.

vakare. Patarimai dykai.

Jei jums Reikalinga

### Pentorius

Matykit Jackų J. Starkų.

Ofisas 350 Broadway,

So. Boston, Mass.

Tel. S. Boston 0212.